

An Assessment of the Public Space of Urban Neighborhoods With Emphasis on the Concept of Time (Case Study: Golsar and Sagharisazan Neighborhoods in Rasht City)¹

Matin Ashoori Chahardeh¹ and Mohammad Mehdi Azizi^{2*}

¹ Master of Urban and Regional Planning, School of Urban Planning, College of Fine Arts, University of Tehran, Tehran, Iran

² Professor, School of Urban Planning, College of Fine Arts, University of Tehran, Tehran, Iran

* Corresponding Author, mmazizi@ut.ac.ir

ARTICLE INFO ABSTRACT

UPK, 2023

VOL. 7, Issue 4, PP, 1-24

Received: 19 May 2023

Accepted: 21 January 2024

Research Articles

KEYWORDS:

Neighborhood public space, quality of public space, temporal components, space time planning

Introduction: Change in cities and their neighborhoods is an inseparable part of life and the result of the passing of time. Space acquires meaning with time and becomes a place for presence. In today's societies, with the passing of time, the speed of changes increases, and the structure of traditional neighborhoods changes in the conflict between modernity and tradition, and new neighborhoods become more similar to each other. The reason for this is not paying attention to the meaning of time and its effect on space. In traditional societies, time was linked with place and was influential in creating the specific identity of the neighborhood. Through the influence of globalization, time became so compressed that it could no longer serve specific identities for localities, as in the past, and its ability to create identity decreased. As a result, the stopping points have decreased and the number of social relations has also decreased in the city and its neighborhoods. Confusion and chaos are the consequences of living in today's neighborhoods. The reason for the need for such spaces is the disregard for the continuity of history and the lack of memory in a particular place, to bring people together. The main issue is how to understand the temporal components in the public spaces of the neighborhoods and provide planning-based solutions to improve the quality of the public spaces of the neighborhoods through the evaluation of the public spaces functions of the urban neighborhoods.

Objective: The most important aim of this article is to identify and evaluate the temporal components of public spaces in urban areas, by the temporal context of the areas, and to provide strategies and solutions for time-based planning to improve the quality of public spaces in urban areas. For this purpose, to evaluate the function of the public space, the time components were examined in the

Cite this article:

Ashoori Chahardeh, Matin., Azizi, Mohammad Mehdi., (2023). C An Assessment of the Public Space of Urban Neighborhoods With Emphasis on the Concept of Time (Case Study: Golsar and Sagharisazan Neighborhoods in Rasht City). *Urban Planning Knowledge*, 7(4), 1-24. Doi: 10.22124/UPK.2024.25325.1880

Sagrisazan neighborhood and the Golsar neighborhood of Rasht City, and the extent of their influence on making the space more active was evaluated. In the following, the effect that time has on the spaces of these two neighborhoods has been determined and used in providing appropriate strategies and solutions to improve the atmosphere of the neighborhoods.

Methodology: The sample neighborhoods of this research are the traditional Sagrisazan neighborhood and the modern Golsar neighborhood in Rasht city. Time-related indicators affecting the functioning of the public space of the neighborhoods were extracted from the theoretical texts using the analytical-exploratory research method and were evaluated and analyzed. In this research, the sub-criteria extracted from the theoretical foundations are categorized in the framework of four main criteria: 1- physical quality, 2- functional efficiency, 3- social sustainability, and 4- dynamism and vitality. Evaluation of the function of the public space of Golsar and Sagrisazan neighborhoods was done with the help of indicators related to each of these criteria and in the field method by urban planning experts familiar with Golsar and Sagrisazan neighborhoods and the residents of each neighborhood. In this way, at first, the indicators were extracted by reviewing the literature. Then the work continues using observation, interviews with experts, sampling and questionnaires. With the help of Cochran's formula in random sampling, a sample size of 380 was obtained, and the data were collected according to the five-choice Likert scale. Finally, it was analyzed and evaluated using the hierarchical analysis (AHP) and combining it with the SWAT matrix.

Results: Management of time structures affects on increasing dynamism and vitality in city spaces and urban neighborhoods, and considering this effect of time in the functions of the public space of cities and urban neighborhoods can reduce the negative effects of weakening public spaces and social life. At present, the importance of time studies can be understood by looking at cities; How to live in neighborhoods during the years of the existence of neighborhoods and activities in its public spaces in different seasons, months, and even hours of the day and night can be considered as one of the distinguishing factors in them and recognition of the neighborhood's identity characteristics, and this issue requires a design appropriate to its time components. A solution for the successful planning of the city's public spaces is the convergence of strategies that imply three related elements: 1- People (knowledge of cultural, social, economic characteristics, lifestyle, needs, facilities, etc.) 2- Time (Paying attention to special times such as nighttime, weekends, holidays and times when special events occur in the city) 3- Creativity (using all capacities, both old and new, to design an economic, cultural and social place Stable); Therefore, the element of time is one of the important elements in urban planning and design, which is mutually related to the two elements of people and creativity. Based on the studies carried out in this research, it was determined that time components (year, season, month, day, and hour), along with conventional influential components in space (physical, functional, cultural, and social components, communication, visual and

perceptual), have an impact on the functioning of public spaces in urban areas and should be considered along with other conventional components in the public space of the city and urban areas. The appearance of temporal components is different in old and new neighborhoods, and by evaluating the general space of the neighborhoods, time planning strategies of the neighborhoods were extracted. A significant percentage of the solutions extracted in this research can be generalized and used in other areas, but it should be noted that the prioritization of these solutions should be in accordance with the existing context of the above neighborhood. The indicators extracted in this research can also be used in the evaluation of the general atmosphere of that position, if localized and adapted to specific positions. Paying attention to the year component is shown in paying attention to the topic of age in space, and it is necessary to strengthen the elements indicating the age of localities. Special times with a dynamic and active situation in the neighborhood are important and influential time components that can together create a time map of the city. Considering that our country has many special times (such as Muharram, Nowruz, Yalda, etc.) that are welcomed by the people, we should try to display as many components as possible in the spaces of the city and neighborhoods and make the most of this existing potential. Finally, it can be said that the appearance of the temporal components of each neighborhood is proportional to their time background and different from other neighborhoods, and the management of temporal structures influences increasing the quality of the neighborhood's public spaces.

Conclusion: The results of this research showed that every neighborhood has its times, and it is necessary to consider its specific time frame for future planning to improve the quality of the public space of the neighborhoods.

Highlight:

- Time components (year, season, month, day, and hour) influence the functioning of public spaces of the city and urban neighborhoods, and the appearance of time components is different in neighborhoods and each neighborhood has its times.
 - By knowing the functions of the public space and time components in the public space of neighborhoods, the quality of public spaces of the neighborhood can be improved.
-

References:

- Ashoori, Matin (2013). An Assessment of Public Space in Urban Neighborhoods With Emphasis on The Concept of Time and Providing Urban Planning Strategies. Case example: Golsar and Saghrisazan neighborhoods in Rasht city. Master's thesis, College of Fine Arts, University of Tehran, Tehran. (in Persian)
- Azizi, Mohammad Mahdi, and Arasteh, Mojtabi. (2010). Evaluating the Success of Consolidation Projects in the Historical Context of Yazd, a Case Study of Naft and Khatam Residential Complexes. *Regional urban studies and researches*, 2(5), 1-28. (in Persian)
- Caramellino, Gaia. (2022). "You and Your Neighborhood": Neighborhood, Community, and Democracy as New Paradigms in Wartime American Architecture. *Urban Planning*. 7. 369-384. 10.17645/up.v7i1.4828.
- Carmona, M. et al. (2006). *Public Places Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design*. Oxford: Architectural Press.
- Esfanjary, Eisa., & Alikhani, Azar. (2020). Recognition of Saheh As Forgotten Space of Esfahan Historic City. *Architecture in Hot and Dry Climate*. 8(12). 1-22. doi: 10.29252/AHDC.2021.15089.1429 (in Persian)

- Cowan, R. (2005). *the Dictionary of Urbanism*. Wiltshire: Streetwise Press.
- Ghazipour, Siyamak. (2019). Analyzing the spatiality and temporality of social patterns of women's everyday activities in Sang-e-Ladge neighborhood, Tehran. *Motaleate Shahri*, 8(29), 85-98. doi:10.34785/J011.2019.250. (in Persian)
- Ghalenoe, Mahmoud., & Jabalamelian, Niloofar. (2018). Understanding Temporal Factors in an Attendable Urban Design. *Soffeh*, 28(4), 59-78. (in Persian)
- Griot, C. (2006). Vision in Motion: Representing Landscape in Time In: C. Waldheim (eds.). *The Landscape Urbanism Reader*, Princeton Architectural Press 87-105
- Gol, Yan (2008). *Life Between Buildings : Using Public Space*. Translated by Shima Shasti, Tehran: Jahad University Press. (in Persian)
- Golkar, Korosh. (2001). Components of Urban Design Quality. *Soffeh*, 11(32), 38-65. (in Persian)
- Habibi, Seyyed Mohsen. (2001). Urban Space: A Theoretical Approach, *Sefe*, No. 33, 11(33), 13-4. (in Persian)
- Heydari, Ali Akbar, Motalebi, Qasim, and Shahrouz, Bahare. (2019). The Role of Time in the Formation of Different Levels of Meanings Regarding the Concept of Place. *Armanshahr Architecture and Urban Development*, 12(27), 67-75. doi:10.22034/AAUD.2019.92449. (in Persian)
- Jabalamelian, Niloofar, & Ghalenoe, Mahmoud. (2016). Application of Urban Rhythms in Urban Design Process The Case of Jolfa Quarters, Isfahan. *Soffeh*, 25(4), 67-90. (in Persian)
- Jackson, J.B. (1994). *A sense of place, a sense of time*. New Haven: Yale University Press.
- Jacobs, Jane. (2007). *The Death and Life of Great American Cities*. Translated by Dr. Hamidreza Parsi and Arezoo Aflatooni. Tehran: Tehran University Press. (in Persian)
- Kreitzman, L. (1999) "The 24 hour society", London: Profile Books.
- Lang, John (2004). *Creating Architectural Theory: The Role of the Behavioral Sciences in Environmental Design*. Translated by Alireza Einifard, Tehran: Tehran University Press. (in Persian)
- lotfi, Afsaneh., & Zamani, Bahador. (2015). The effect of Sensescape criteria in quality of Equipped Community Spine (Case study: Isfahan, Aligholiagha spine). *Motaleate Shahri*, 4(13), 43-56. (in Persian)
- Lynch, K. (1972). *what time is this place?*. Cambridge: MIT Press.
- Lynch, Kevin (1995). *The Image of the City*. Translated by Dr. Manouchehr Mozayeni, Tehran: Tehran University Press. (in Persian)
- Madanipour, Ali (2008). *Public and Private Spaces of the City*. Translated by Farshad Noorian, Tehran: Urban Planning and Processing Company Publications. (in Persian)
- Madanipour, A. (2007). *Designing the city of reason*. Oxon: Routledge.
- Motahar, Reza., Jaliliasadabad, Samane., & Alizadeh, Reza. (2021). Comparative comparison of new and old neighborhoods according to identity in the desired Islamic city (Case Study: Hakimieh and Narmak in Tehran. *JRIA*, 9 (3), 81-114. doi:10.52547/jria.9.3.6. (in Persian)
- Ostovar, N., Behzadfar, .M., Zamani, B., & ghalenoi, M.(2015), Mixed Method Research of Effective Factors on Temporality in Urban Place/ Naghsh e Jahan Sqr. Isfahan, *Motaleate Shahri*, 4(16), 39-53. (in Persian)
- Pakzad, Jahanshah. (2002). Quality of Space. *Abadi*, 12(37) . (in Persian)
- Pakzad, Jahanshah. (2002). Urban Design: the Quality of Urban Environment, Outstanding Demand of Citizens. *Urban Management*, 9(3). (in Persian)
- Pendar, Hadi. (2017). Narrative-driven Dynamics of Residential Environment; Determination of Time in the Process of Change of Residents' Narration. *Journal of Iranian Architecture & Urbanism(JIAU)*, 8(1), 147-163. doi: 10.30475/isau.2018.62054 (in Persian)
- Pozoukidou, G., & Angelidou, M. (2022). Urban Planning in the 15-Minute City: Revisited under Sustainable and Smart City Developments until 2030. *Smart Cities*. 5. 1356-1375. 10.3390/smartcities5040069.
- Rossi, A. (1966). *the Architecture of the city*. the MIT Press.
- Ruan, Y., Wang, D., & Dianjiang, Li. (2023). Influence of Neighborhood-Based Identity and Social Participation on the Social Integration of the Drifting Elderly. *Health & Social Care in the Community*. 2023. 1-11. Doi:10.1155/2023/2101202.
- Sabooi, Efat., Massoud, Mohammad., & Moradi Chadgani, Daryoush. (2019). The Continuity of Place through Time in Human Interactions. *Soffeh*, 29(2), 95-116. doi: 10.29252/soffeh.29.2.95. (in Persian)
- Saeedi Rezvani, Navid and Sini Chi, Pirouz. (2006). Strategies to realize the 24-hour city concept. The first international conference of Best City, Best Project, Hamadan. (in Persian)
- Saghatoleslami, Amidoleslam. (2021). A Comparative Study on the Concept and Design Principles of Iranian Mahalleh and Western Neighborhood. *Hoviatshahr Journal*. 7. 33-45.

- Singhal, Meenakshi. (2022). Neighborhood Planning and walkability: Impact of population density, Accessibility, and connectivity of the walkability of neighborhoods- A case Study of Amritsar, India. *Journal of Architectural and Planning Research*. 37. 41.
- Sobhaninia, S., Amirzadeh, M., Lauria, M.m, & Sharifi, Ayyoob. (2023). The relationship between place identity and community resilience: Evidence from local communities in Isfahan, Iran. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 90. 103675. [10.1016/j.ijdrr.2023.103675](https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2023.103675).
- Souri, Elham, Razaghi Asl, Sina, and Feizi, Mohsen. (2013). The Concept of Sense of Time and its Application in Urban Design. *City Identity*, 7(13), 73-82. (in Persian)
- Xing, D., Yu, H., & Zhang, C. (2022). A Study on the Factors Influencing the Participation of Residents in the Renovation of Old Neighborhoods from the Perspective of Social Capital Theory: A Case Study of Huainan's Dongyuan East Village Neighborhood. *BCP Business & Management*. 33. 128-138. [10.54691/bcpbm.v33i.2727](https://doi.org/10.54691/bcpbm.v33i.2727).

ارزیابی فضای عمومی محلات شهری با تأکید بر مفهوم زمان (نمونه موردی: محله‌های گلزار و ساغریسازان در شهر رشت)

متین عاشوری چهارده^۱ و محمدمهدی عزیزی^{۲*}

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد شهرسازی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
^۲ استاد دانشکده شهرسازی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران
* نویسنده مسئول: mmazizi@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>دانش شهرسازی، ۱۴۰۲ دوره ۷، شماره ۴، صفحات ۲۴-۱ تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۰۱ مقاله پژوهشی</p>	<p>بیان مساله: با گذر زمان در جوامع کنونی، بر سرعت تغییرات افزوده می‌گردد و ساختار استخوان‌بندی محلات سنتی، در نزاع مابین تجدد و سنت، تغییر می‌یابد و محلات جدید نیز به هم شبیه‌تر می‌شوند. یکی از دلایل این امر عدم توجه به موضوع زمان و تأثیر آن بر فضا است. در گذشته، زمان با مکان پیوند داشت و در ایجاد هویت خاص محله تأثیرگذار بود. در فرایند جهانی شدن، زمان چنان فشرده شد که توانایی هویت‌سازی آن کاهش یافت. مساله این است که چگونه می‌توان مولفه‌های زمانی را در فضاهای عمومی محلات شناخت و با ارزیابی کارکردهای فضای عمومی محلات شهری، راهکارهای مبتنی بر برنامه‌ریزی در جهت ارتقاء کیفیت فضای عمومی محلات ارائه داد.</p> <p>هدف: شناخت و ارزیابی مولفه‌های زمانی فضاهای عمومی محلات شهری، متناسب با بستر زمانمند محلات و ارائه راهبردها و راهکارهای برنامه‌ریزی زمانمند در راستای ارتقای کیفیت فضای عمومی محلات شهری از اهداف این مقاله است.</p> <p>روش: دو محله سنتی (ساغریسازان) و جدید (گلزار) در شهر رشت، به‌عنوان نمونه انتخاب و شاخص‌های زمانمند استخراج شده از متون نظری مؤثر بر کارکرد فضای عمومی محلات، با استفاده از روش تحقیق تحلیلی - اکتشافی، استخراج، ارزیابی و تحلیل صورت گرفت. ابتدا اطلاعات با مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای، مشاهده، مصاحبه با خبرگان، نمونه‌گیری و پرسش‌نامه (نمونه‌گیری احتمالی تصادفی ساده با تعیین حجم نمونه ۳۸۰ توسط آزمون کوکران) طبق طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت جمع‌بندی و سپس با استفاده از تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) و تلفیق آن با ماتریس سوات تحلیل و ارزیابی گردید.</p> <p>یافته‌ها: مولفه‌های زمانی (سال، فصل، ماه، روز و ساعت)، در کنار مولفه‌های تأثیرگذار متعارف در فضا (مولفه‌های کالبدی، عملکردی، فرهنگی و اجتماعی، ارتباطی، بصری و ادراکی)، بر کارکرد فضاهای عمومی محلات شهری تأثیرگذار هستند. تبلور مولفه‌های زمانی در محله‌های قدیم و جدید متفاوت است و با ارزیابی فضای عمومی محلات، راهکارهای برنامه‌ریزی زمانمند معرفی گردیدند. نمود مولفه‌های زمانی هر محله، متناسب با بستر زمانی آنها و متفاوت با دیگر محلات است و مدیریت ساختارهای زمانی، بر افزایش کیفیت فضاهای عمومی محله تأثیرگذار است.</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هر محله زمان‌های خاص خود را دارد و لازم است چارچوب زمانمند خاص آن در برنامه‌ریزی‌های آتی ارتقای کیفیت فضای عمومی محلات مدنظر قرار گیرد.</p>
<p>کلیدواژه‌ها: فضای عمومی محله، کیفیت فضای عمومی، مولفه‌های زمانی، برنامه‌ریزی زمانمند فضا</p>	<p>نکات برجسته:</p> <ul style="list-style-type: none">• مولفه‌های زمانی (سال، فصل، ماه، روز و ساعت)، بر کارکرد فضاهای عمومی شهر و محلات شهری تأثیرگذار هستند و تبلور مولفه‌های زمانی در محله‌ها متفاوت است و هر محله زمان‌های خاص خود را دارد.• با شناخت کارکردهای فضای عمومی و مولفه‌های زمانی در فضای عمومی محلات، می‌توان کیفیت فضاهای عمومی محله را ارتقا بخشید.

ارجاع به این مقاله:

عاشوری چهارده، متین، عزیزی، محمدمهدی. (۱۴۰۲). ارزیابی فضای عمومی محلات شهری با تأکید بر مفهوم زمان (نمونه موردی: محله‌های گلزار و ساغریسازان در شهر رشت). *دانش شهرسازی*، ۷(۴)، ۲۴-۱. Doi: 10.22124/UPK.2024.25325.1880

بیان مسئله

تغییر در شهرها و محلات آن، بخش جدایی‌ناپذیر زندگی و نتیجه سپری شدن زمان است. فضا با زمان معنا می‌یابد و به مکانی برای حضور تبدیل می‌گردد. فضای عمومی مفهومی فراتر از فضای کالبدی دارد؛ جایی که گذشته، حال و آینده در هم می‌آمیزند و مانند زندگی، ترکیب پیوسته‌ای به وجود می‌آورند که مکان انباشت خاطرات جمعی است. در شهر پویا و سرزنده، شهر - زمان معنا می‌یابد و شهر با هویت، به مکانی مملو از خاطرات تبدیل می‌شود (حبیبی، ۱۳۸۰) و این خاطرات، دلیلی برای حضور در مکان و پویایی فضا است. خاطرات از یک مکان، می‌تواند به‌عنوان عاملی بر حس و در مرحله بعد درک از فضای عمومی کاملاً تأثیرگذار باشد و اینها به مرور، باعث تقویت فعالیت در فضاهای عمومی می‌شوند. شکل‌گیری این خاطرات و ایجاد مناسبات و فضاهای عمومی محلات، مستلزم گذشت زمان است. پس از انقلاب صنعتی، در پی نظم به وجود آمده و توسعه‌های ناشی از آن، یک سازمان‌یافتگی اجتماعی بر محور زمان کار شکل گرفت که به تدریج تمام رفتارهای اجتماعی را تحت تأثیر قرارداد (فکوهی، ۱۳۸۳). این روند باعث ترسیم فعالیت‌های شهری بر مبنای یک نظم زمانی شده است (کاراملینو؛ ۲۰۲۲) و تا به امروز ادامه دارد.

در جوامع سنتی گذشته، زمان در پیوند با مکان به محلات هویت می‌بخشید. اما تحت تأثیر فرایند جهانی شدن، زمان چنان فشرده شد که دیگر نمی‌توانست همچون گذشته در خدمت هویت‌های خاص، برای محلات قرار گیرد و توانایی هویت‌سازی زمان کاهش یافت. به تبع آن نقاط مکث کاهش یافته و میزان مناسبات اجتماعی نیز در شهر و محلات آن کم شد. آشفتگی و غریبه شدن از تبعات زندگی در محلات امروز است. یکی از دلایل وجود چنین فضاهایی، کم‌توجهی به تداوم تاریخ و نبود خاطره در مکانی خاص است؛ تا مردم را گرد هم جمع نماید (مطهر، جلیلی صدراباد و علیزاده، ۱۴۰۰). پویایی و امکان حضور بیشتر در فضاهای عمومی، شاید یکی از راهکارهای تقلیل خصوصیات منفی شهر امروز باشد. اما با وجود تمامی مسائل امروز، هنوز زمان بعد انکارناپذیر محلات شهری و فضاهای عمومی آن است. هر محله، شرایط عصری که در آن حیات یافته و رشد کرده را بازگو می‌کند با فضای خاص، قابل تشخیص در شهر می‌گردد و زمان‌های خاص خود را دارد که در بازشناسی ویژگی‌های هویتی محله تأثیرگذارند. چگونگی زندگی در طول سالیان حیات محلات و فعالیت در فضای عمومی آن در فصل‌ها، ماه‌ها و حتی ساعت‌های مختلف شبانه‌روز، می‌تواند یکی از عوامل تمایز در آنها محسوب شود که نیازمند طراحی متناسب با مولفه‌های زمانی خود است.

این پژوهش در تلاش برای پاسخ بدان است که چه مولفه‌های زمانی بر کارکرد فضاهای عمومی محلات شهری تأثیرگذارند و این مولفه‌های زمانی در محله‌های قدیم و جدید چگونه تجلی پیدا می‌کند. مساله این است که چگونه می‌توان کارکردهای خاص را در فضاهای عمومی محلات شناخت و با تقویت و پویا نمودن آن در زمان خاص خود، روح حیات را در کالبد آن دمید و آیا با ارزیابی کارکردهای فضای عمومی محلات شهری و با استفاده از مولفه‌های زمانی، می‌توان به راهکارهای برنامه‌ریزی در جهت پویا نمودن فضاهای عمومی محلات دست یافت. بدین منظور مولفه‌های زمانی در ارزیابی کارکرد فضای عمومی، در سطح دو محله سنتی ساغریسازان و محله جدید گلسار در شهر رشت، مورد بررسی قرار می‌گیرد تا میزان تأثیر آنها بر فعال‌تر نمودن فضا، ارزیابی شود. گلسار و ساغریسازان دو محله متفاوت از یکدیگر هستند. دلیل انتخاب این دو محله به‌عنوان مورد پژوهی، وجود تفاوت‌های زمانی است که در زمان‌های متفاوتی از تاریخ شهر رشت شکل گرفته و بهترین نمود را برای نشان دادن تأثیرات زمان در استخوان‌بندی قدیم و جدید خود دارا هستند. مطالعات حال حاضر در حوزه تأثیر زمان در فضاهای عمومی شهر، این خلا را دارد که تاکنون شناخت کارکردهای فضای عمومی و مولفه‌های زمانی در فضای عمومی که به راهکارهای برنامه‌ریزی برای پویا نمودن محله، بر اساس بستر زمانی خاص آنها دست یابد، به‌صورت یکپارچه انجام نشده و بیشتر به جنبه‌های کیفیت فضاهای عمومی محله پرداخته شده است. مساله این است که چگونه می‌توان مولفه‌های زمانی برای ارزیابی کارکرد فضای عمومی محلات را شناخت و میزان تأثیرگذاری آنها بر فعال‌تر نمودن فضا با کمک متغیرهای مکان، زمان و کارکرد را بررسی کرد.

مبانی نظری

فضای عمومی شهر و محلات شهری

فضای شهری بخشی از فضای عمومی شهرها است که بستر اصلی فعالیت‌های جمعی را شکل می‌دهند. انسان در مواجهه با فضای شهری توقع دارد که این فضا، زیبا، دارای وحدت، هویت و آسایش بوده و امکان پیوند با دیگران را برای او به وجود آورد (پاکزاد، ۱۳۸۱: ۱۰۴). فضای عمومی با نقشی که برای این اتصال بازی می‌کند، پلی را بر روی زمان برقرار می‌کند که جنبه جاودانگی به خود می‌گیرند (مدنی‌پور، ۱۳۸۷: ۲۶۶). محله، قسمتی از شهر است که واجد خصوصیات یکدست و مشابه و هویتی مشترک باشد و این خصوصیات در سراسر محله ادامه یابند (لینچ، ۱۳۷۴). انسان‌ها با ورود به محله، خود را در محیط آشنا و خودی مثل خانه می‌بینند (زینگ، یو و ژانگ، ۲۰۲۲). مهم‌ترین عوامل تشکیل‌دهنده هویت محله‌های شهری، تعاملات انسانی، رفتارها و هنجارها؛ هنر و سلیقه؛ فرهنگ و حافظه تاریخی (خاطره) است (لنگ، ۱۳۸۳: ۱۱۲). فضاهای عمومی محلات بستری هستند برای دیدن و دیده شدن، آشنا شدن، گفتگو و حتی خیابان و پیاده‌راه محلی که در آن اجتماع از هر جای دیگری قوی‌تر است، امن‌ترین محل برای پرورش و بازی کودکان است (جیکوبز، ۱۳۸۶؛ سینقال، ۲۰۲۲). عرصه‌های عمومی برای محله‌ها به‌عنوان فضای مشترک، و صمیمی میان ساکنان عمل می‌نمایند، به‌گونه‌ای که این فضا برای ساکنین محله‌ها آشنا و خوشایند، اما برای افراد غریبه تا حدودی غیرمتمن و ناآشنا است (سبحانی‌نیا، امیرزاده، لاوریا و شریفی، ۲۰۲۳). در واقع فضای پویا و سرزنده محلات است.

فعالیت، از عناصر کلیدی فضاهای عمومی شهر و محلات شهری است. فضای عمومی بستری برای انجام فعالیت‌های کارکردی و مراسمی که پیونددهنده عناصر جامعه است، می‌باشد. وقتی کاربری‌های مختلف کنار هم قرار می‌گیرند، فعالیت‌ها نیز باید از تنوع لازم (از نظر زمانی) برخوردار باشند (کرمونا، ۲۰۰۶، ۱۹۵). فضای عمومی ظرف فعالیت‌های شهری و ضرورت‌های مترتب بر آن نیز محسوب می‌گردد. یان گل فعالیت‌های بیرونی در فضاهای عمومی را در حالت کلی شامل ۳ طیف "فعالیت‌های ضروری"، "فعالیت‌های انتخابی" و "فعالیت‌های اجتماعی" می‌داند (گل، ۱۳۸۷). در برنامه‌ریزی فضاهای عمومی قابل توجه است که استفاده‌کنندگان از فضا، مهم‌ترین مخاطبین هستند. انواع گروه‌های استفاده‌کننده از فضاهای عمومی شهر، استفاده‌کنندگان هرروزه، بازدیدکنندگان و مشتری‌ها، بازدیدکنندگان تفریحی و تماشاگران رویدادها و مراسم هستند. ضروری است فضاهای عمومی شهر شرایط مناسبی برای کلیه استفاده‌کنندگان فراهم آورند. فضاهای عمومی می‌توانند به نحوی طراحی شوند که نیازهای اقشار متفاوت همچون گروه‌های مختلف سنی (کودکان، جوانان، سالمندان) و جنسی (زنان و مردان) را نیز برآورده سازند (روان، وانگ و دیانجیانگ، ۲۰۲۳). فضای عمومی محلات شهری بستری پویا و سرزنده برای انجام فعالیت‌های ساکنین محلات و اقشار هدف متفاوت هستند.

کیفیت فضاهای عمومی با تأکید بر مؤلفه زمان

ایده اصلی که می‌توان با آن فضای عمومی را ارزیابی کرد، سهم بالقوه آن در کیفیت زندگی شهری است. حضور مردم در عرصه عمومی از شاخص‌های مهمی است که به جذاب بودن فضا و افزایش ویژگی‌های مثبت آن می‌انجامد (کرمونا، ۲۰۰۶). کرمونا در کتاب "مکان‌های عمومی - فضاهای شهری" کیفیات تأثیرگذار بر محیط و فضاهای عمومی شهری را به ۶ دسته مؤلفه کالبدی، ادراکی یا معنایی، اجتماعی، بصری و عملکردی تقسیم کرده است. عرصه عمومی، توزیع‌کننده دامنه وسیعی از فعالیت‌های عمومی است و فضاهای عمومی که در آنجا مردم با یکدیگر ملاقات می‌کنند، سرمایه‌های مهمی در جامعه هستند که لازم است به کیفیت آنها توجه شود (کرمونا، ۲۰۰۶: ۲۱۰-۱۹۳). بر اساس مدل مکان پایدار گلکار، کیفیت را می‌توان به‌عنوان برآیند سه مؤلفه کیفیت عملکردی، کیفیت تجربی - زیباشناختی و کیفیت زیست‌محیطی شهرها نتیجه‌گیری نمود (گلکار، ۱۳۸۰: ۵۵). بر اساس مدل مذکور، بعد زمان در سه وجه مدیریت زمانی فعالیت‌ها در فضا، درک درست بازه‌های تغییرات زمانی و درک محیط شهری در حال تغییر، قابل بررسی است. از نظر کوین لینچ احساس روشن از زمان حاضر با اتصال به گذشته و آینده، حساسیت به تغییرات و قابلیت

^۱Xing, D., Yu, H., & Zhang, C. (2022)

^۲Singhal, 2022

^۳Sobhaninia, Amirzadeh, Lauria, & Sharifi 2023

^۴Carmona, 2006

^۵Ruan, Wang, & Dianjiang (2023)

مدیریت و لذت از آن بستگی دارد. یان گل و همکارش نیز تفاوت ادراک استفاده‌کنندگان از فضا و چرخه‌های زمانی در فصول مختلف را مطرح می‌کنند (کرمونا، ۲۰۰۶، ۱۷۱). جیمز کرنر بیان می‌دارد که در نگاه جدید به شهر، درک کامل‌تری از این پدیده به‌دست‌آمده و این موضوع با وارد نمودن مفاهیم حرکت و درک منظر شهری در طی زمان صورت‌گرفته است. این امر وابستگی ادراک با زنجیره حرکات و موقعیت‌های ناظر در حال حرکت در قالب بعد زمان عرصه عمومی مطرح می‌شود (گیروت؛ ۲۰۰۶). در بررسی شهر از بعد زمان، مسئله اصلی درک اثرات حاصل از گذشت زمان بر مکان‌های شهری است.

تحولات زمانی تغییراتی را به دنبال دارد که یا به‌صورت چرخه‌ای در زمان تکرار می‌شود و یا به شکل تکاملی غیر قابل بازگشت است و هر تغییر خود عامل تغییرات بعدی خواهد بود. به اعتقاد کوین لینچ کارایی عملیاتی و مطلوبیت درونی یک مجموعه به تصور مناسب نسبت به گذشت زمان بستگی دارد. شناخت واقعی از شرایط حال، ارتباط و پیوستگی خوب با گذشته و آینده و درک کامل تغییرات به صورتی که بتوان به‌خوبی آن را هدایت کرد و از آن لذت برد دارای اهمیت است (لینچ؛ ۱۹۷۲، ۲۴۰). زمان شامل اتفاقات متفاوت است که غیرقابل‌بازگشت هستند. تغییر، خود شامل پاسخ‌دادن و اشکال مختلف تغییر در آینده می‌شود (پزوکیدو؛ ۲۰۲۲). اینکه تغییرات چگونه می‌توانند مدیریت شوند و چگونه مکان در هر زمان تغییر می‌کند. نحوه برخورد با فعالیت‌ها، چگونگی رشد و توسعه آنها لازم است پیش‌بینی شود (کرمونا، ۲۰۰۶، ۲۱۰-۱۹۳). فعالیت‌های مؤثر و خواسته‌های درونی بستگی به تصویر ذهنی محکم از زمان دارد (لینچ، ۱۹۷۲، ۲۴۰). توجه به زمان و استفاده از آن، یکی از ویژگی‌های فضای عمومی شهری است و این مولفه‌های زمانی در ارتباط با کیفیت فضاهای شهری از اهمیت بالایی برخوردار است. با استفاده از این مفهوم و ترکیب آن با مفاهیم و مولفه‌های مکانی و کارکردی، می‌توان فضاهای عمومی پویا و سرزنده را ایجاد کرده و یا فضاهای موجود را تقویت نمود.

مفاهیم مرتبط با زمان و کاربرد آن در فضای عمومی محلات شهری

حس زمان با ادراک زمان و تجربه زمان مرتبط است و یک حس و تجربه درونی است و به ادراک تغییرات و رویدادهای واقع در زمان وابسته است. همانگونه که پدیده‌ها و رویدادها قابل درک می‌شوند، زمان وقوع آنها نیز حس می‌گردد. نوع دیگر آن تحت عنوان حس زمان بیولوژیکی مطرح است. این موضوع در اعمال تکراری و به‌صورت ریتم‌ها و الگوهای بیولوژیکی که به‌وسیله آن زندگی صورت می‌گیرد، ادراک می‌شود، مانند چرخه‌های تولد و مرگ، شب و روز و فصول (مدنی‌پور؛ ۲۰۰۷، ۱۶۰-۱۵۸). در شهر پویا و سرزنده، "شهر - مکان" به "شهر - زمان" و شهری باهویت، به‌مثابه مکانی مملو از خاطره‌های دیروز، آمیخته شده با خاطره‌های امروز و مهیا شده برای شکل‌بخشی به خاطره‌های فردای شهروندان تبدیل می‌شود (حبیبی، ۱۳۸۰: ۵). فضای شهری در حالت کلی دارای چهار بعد است که بعد چهارم آن زمان است. با گذشت زمان، فضاها تبدیل به مکان‌هایی می‌شوند که زندگی در آنها جریان دارد. این فضاها به‌وسیله کیفیت‌هایی که وابسته به زمان هستند، معنای بیشتری می‌یابند. همان‌طور که لینچ عنوان کرده است، انسان گذر زمان را در محیط‌های شهری از دوره تجربه می‌کند: ۱- از طریق عواملی که به‌طور منظم و متناوب تکرار می‌شوند، مانند خوابیدن و بیدار شدن، چرخش ماه و خورشید، تکرار فصل‌ها و ... ۲- از طریق عواملی که متناسب نیستند و به‌طور متناوب تکرار می‌شوند، مانند رشد کردن و پیر شدن. این عوامل مجدداً و به‌طور متناوب تکرار نمی‌شوند؛ بلکه به‌مرور زمان دچار دگرگونی می‌شوند (کرمونا، ۲۰۰۶: ۱۹۳). بعد زمانی بر تمامی ابعاد محیطی تأثیر می‌گذارد و بر چگونگی انعطاف‌پذیری مکان در طول زمان اثر گذاشته و نهایتاً در فرایند برنامه‌ریزی و طراحی شهری جاری است.

در مبحث گذشت زمان، تداوم مکان و چارچوب‌های زمانی تغییر، صاحب‌نظران معتقدند که هر نوع ساختمان یا هر عنصر مصنوع در محیط‌های شهری متعلق به گونه، دوره و زمانی مشخص است و در واقع بیانگر روح زمان خود است. براین اساس هر شهری می‌تواند به‌عنوان متنی چندلایه خوانده شود که هر لایه ویژگی‌های زمان خاصی را نشان می‌دهد. محیط‌های شهری در واقع یک بیوگرافی از تغییرات شهری هستند (کرمونا، ۲۰۰۶: ۱۹۶). برای جلوگیری از نابود شدن تاریخ هر دوره، نیاز به کنترل و هدایت تغییرات است. انتظار بر این است که برنامه‌ریزان و طراحان شهری تشخیص دهند چه چیزهایی به روح مکان وابسته است و باید باقی بماند و چه چیزهایی از اهمیت کمتری برخوردار است و می‌تواند تغییر کند. تداوم فیزیکی و بصری مکان‌های بارز به چند

^۱Giro,2006

^۲Lynch,1972

^۳Pozoukidou, 2022

^۴Madanipour,2007

عامل وابسته است: فرسودگی، میزان استقامت، قابلیت انعطاف، محیط، بافت مصنوع و دیگر ویژگی‌های فیزیکی مکان (کرمونا، ۲۰۰۶، ۱۹۹). یکی از موارد مهم در بعد زمانی فضاهای شهری، چارچوب‌های زمانی تغییرات است. چارچوب زمانی تغییرات یعنی اطلاع از اینکه چه چیزهایی طی تغییرات به همان شکل باقی می‌ماند و چه چیزهایی در طول زمان تغییر می‌کنند.

در مبحث دسته‌بندی زمان (چرخش زمان) و نقش هر یک از مولفه‌های زمانی می‌توان گفت در فضای شهری، استفاده مطلوب از چرخه‌های زمانی بسیار حائز اهمیت است. برخی از چرخه‌های زمانی که ساختار اصلی زندگی و فعالیت‌های روزانه ما را تشکیل می‌دهند، ارتباط کمتری با چرخه‌های طبیعی داشته و امروزه ساختار بسیاری از قسمت‌های زندگی روزانه ما را زمان‌های مکانیکی می‌سازند (جکسون؛ ۱۹۹۶: ۱۶۰). اصلی‌ترین چرخه زمان بر پایه چرخه‌های طبیعی، گردش ۲۴ ساعته زمین است که روی فعالیت‌های متناوب انسانی، تأثیر می‌گذارد. سایر فعالیت‌های انسانی مانند کار و گذراندن اوقات فراغت نیز تحت تأثیر همین چرخه اصلی هستند (کرمونا، ۲۰۰۶: ۱۹۴-۱۹۳). به‌منظور استفاده مطلوب از چرخه‌های زمانی در فضاهای شهری با امکان تعاملات اجتماعی، در ابتدا باید این چرخه‌ها و تأثیر هر یک بر فضاهای شهری را شناخت، تا با استفاده از این آگاهی، به برنامه‌ریزی و طراحی برای آن فضا پرداخت. با دسته‌بندی زمان به صورت ثانیه‌ها، دقیقه، ساعت‌ها، روزها، ماه‌ها و سال‌ها، به‌نوعی می‌توان به مولفه‌های زمانی مؤثر در این چرخه دست‌یافت. این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: ۱- سال (قدمت): قدمت محلات شهری عاملی در جهت نشان‌دادن تفاوت‌های زمانی از دیدگاه سالیان مختلف است. قدمت وابسته به زمان است و سابقه تاریخی شهر و فضا، یکی از عواملی است که می‌تواند مایه تمایز آنها از یکدیگر بوده و در حافظه جمعی ساکنان شهر باقی بماند. ۲- فصل: فصول مختلف، ویژگی‌هایی خاص به فضا در آن زمان می‌بخشند. تفاوت فصول در پاره‌ای مواقع، خاطره‌ای را رقم زده و حیات عادی را به حیات واقعی مبدل می‌کند. یان گل و همکارش تفاوت ادراک استفاده‌کنندگان از فضا و چرخه‌های زمانی در فصول مختلف را بررسی کردند و تفاوت‌ها را شناختند تا از آن استفاده نمایند (کرمونا، ۲۰۰۶: ۱۷۱). ۳- ماه: ماه‌های خاص سال، حال و هوای متفاوتی دارند. مراسم مربوط به این ماه‌های خاص نیز در فضاها متفاوت است. ۴- روز: هر کدام از روزهای سال می‌تواند هویت خاص خود را داشته باشد و به مناسبت جشن‌ها یا مراسم خاصی در فضا، تبدیل به خاطره شده و در ذهن استفاده‌کنندگان از فضا حک شود. ۵- اوقات مختلف روز (ساعات شبانه‌روز): ساعات‌های خاص ممکن است تصاویر متفاوتی از حال و هوای فضای عمومی بر جای گذارند که تنها مختص همان فضا است. به‌عنوان مثال بعضی محلات صبح‌های سرزنده دارند و در بعضی دیگر شب‌ها زمان طلایی حضور مردم در فضای عمومی آن است (عاشوری، ۱۳۹۱). بدین ترتیب، تضادهای فرهنگی و مسائل ناشی از آن اغلب در سطح زمانی نسبت به سطح فضایی جدی‌تر است و وجوه فضایی و زمانی تأثیر متقابل دارند، زیرا مردم در فضا - زمان زندگی می‌کنند. فضاهای عمومی شهر با پویایی و سرزندگی، در احساس هویت استفاده‌کنندگان تأثیر گذارند و زمان یکی از عوامل مؤثر در هویت‌سازی فضا است. زمان و فضا شرط لازم هویت‌یابی در محلات شهری هستند و بدون آنها ساخت و نگهداری هویت ناممکن است. بیشتر رویکردهای اخیر می‌کوشند تا حس مکان موجود را تشدید و تداوم بخشند و ارتباط آن را با گذشته حفظ کنند. آنها از این طریق موجب تثبیت شخصیت و هویت مکان می‌شوند. این ثبات در برنامه‌ریزی و طراحی شهری به تحقق کیفیت‌هایی کمک می‌کند که به فضا معنا بخشند و به‌عنوان نمودی از گذشت زمان و خاطره اجتماعی تجسم یابند.

پیشینه پژوهش

جین جیکوبز در سال ۱۹۶۱ در کتاب زندگی و مرگ شهرهای بزرگ آمریکا معتقد است که در خیابان‌های موفق، مردم باید در زمان‌های مختلف حضور داشته باشند. لینچ در سال ۱۹۸۱ در کتاب تئوری شکل خوب شهر می‌گوید زمان فعالیت به‌اندازه مکان فعالیت اهمیت داشته و بسیاری از فضاها که در ساعات خاصی مملو از جمعیت هستند، ممکن است در مدت‌زمان طولانی نیز خالی از جمعیت باشند. توسلی نیز در کتاب طراحی فضای شهری، بهترین راه ادراک فضای شهری را نگاه دقیق به تجربه طراحی فضا در طول تاریخ می‌داند. آلدوروسی مبتکر نظریه تداوم، آن را در اصل چیزی مادی می‌داند؛ ولی وقتی صحبت از یک‌شکل دائمی می‌کنیم، جنبه‌ای معنوی پیدا می‌کند و از دیدگاه شهرسازی، پدیده‌ای بسیار بااهمیت است. وی مهم‌ترین عوامل تداوم را خیابان‌بندی، نقشه شهر و بناهای تاریخی می‌داند. برای اینکه بتوان این تداوم را حفظ کرد بایستی شهر را به‌عنوان یک کلیت در

نظر گرفت. سابقه تاریخی شهر، تحولات شهر و ارتباط شهر با محیط طبیعی آن را بایستی هنگام تصمیم‌گیری در مورد فضاهای عمومی و فعالیت‌های ثانویه در نظر گرفت (روسی، ۱۹۶۶).

ماریو بوتان نیز سه عامل را به‌عنوان عوامل مؤثر در ارتباط بین عرصه‌های جدید با موجود ذکر می‌کند: مشخصات فیزیکی محیط، چارچوب تاریخی شهر و تغییرات آن در دوره‌های زمانی. از نظر او محیط در طول زمان معماری شهر را تغییر می‌دهد و این تکاملی زمانی - تاریخی است. تغییرات محیط، تغییراتی هستند که نتیجه ناگزیر زمان هستند. فضاهای به‌جامانده از گذشته، یادآور این واقعیت هستند که ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که به طور مداوم دستخوش تغییر است. دنیایی دارای گذشته و آینده. بدین ترتیب به چشم خود می‌بینیم که شهر و فضاهایش، نه تنها دارای بعد فضایی است، که دارای بعد زمانی نیز هست. قلمرو عمومی توزیع‌کننده دامنه وسیعی از فعالیت‌های عمومی جذاب است و فضاهای عمومی که در آنجا مردم با یکدیگر ملاقات می‌کنند، سرمایه‌های مهمی در جامعه امروزی هستند که بایستی به کیفیت آنها توجه نمود (کرمونا، ۲۰۰۶، ۲۱۰-۱۹۳). شهرها محصول زمان هستند. قالب‌هایی که زندگی انسان‌ها در آنها سرد و سخت شده و به‌وسیله هنر شکل ثابتی می‌گیرند (کوان، ۲۰۰۵، ۳۹۵). به اعتقاد کرمونا زمان و فضا کاملاً به هم وابسته‌اند و معمولاً جنبه‌هایی بعد زمانی در فضاهای شهری مورد بحث قرار می‌گیرد: ۱ از آنجایی که فعالیت‌ها در زمان و فضا جاری هستند و محیط‌ها در زمان‌های مختلف به شیوه‌های متفاوتی مورد استفاده قرار می‌گیرد، لازم است که طراحان شهری چرخه‌های زمانی را درک کرده و از مدیریت زمانی فعالیت‌ها در فضا آگاهی یابند. ۲- محیط‌ها در طول زمان شدیداً دچار تغییر می‌شوند و ضروری است که طراحان شهری تغییرات محیط و چگونگی این تغییرات را درک کرده و بدانند که چه چیزهایی در طول زمان تغییر کرده و چه چیزهایی به شکل اولیه باقی می‌مانند. علاوه بر این طراحان شهری باید محیط را برای تغییرات ناگزیر ناشی از گذشت زمان طراحی و مدیریت کنند. ۳- همان‌طور که محیط‌های شهری در طول زمان تغییر می‌کند، پروژه‌های شهری نیز به‌مرور زمان اجرا شده و به مرحله عمل درآیند (کرمونا، ۲۰۰۶، ۱۹۳).

کریتمن، محبت جامعه ۲۴ ساعته را، بر اساس شکستن ساختار زمان مطرح نمود و در نتیجه آن استفاده از زمان و الگوهای فعالیتی، به طور گسترده است. در جامعه‌ی ۲۴ ساعته، الگوهای استفاده از فضا و فعالیت‌ها محدودیت کمتری داشته و بیش‌تر پاسخگوی نیازها و خواسته‌های فردی است (کریتمن، ۱۹۹۹، ۲ - کرمونا، ۲۰۰۶، ۱۹۴). عبارت شهر ۲۴ ساعته اولین بار در دهه ۱۹۲۰ برای شهر نیویورک بکار رفت. در انگلستان این اصطلاح برای اولین بار در سال ۱۹۹۳ در موضوع کنفرانس "بسوی شهر ۲۴ ساعته" مطرح و نگاه موشکافانه به راهبردهای احیاء و منظم کردن مراکز شهری در زمان شب و شناخت ناسازگاری‌های ذاتی بین آنها داشت (سعیدی رضوانی و سینی چی، ۱۳۸۵: ۲). در خصوص نمونه شهر ۲۴ ساعته، می‌توان شهر ملبورن را نام برد. این چارچوب برنامه‌ریزی، توسعه‌ای پویا از نواحی با فعالیت‌های مختلط را تشویق کرده و بر به تعادل نیازها و انتظارات متمرکز است.

در ادامه، خلاصه پژوهش‌های انجام شده در کشور در حوزه زمان در شهر به شرح ذیل هستند:

سوری و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش مفهوم حس زمان و کاربرد آن در طراحی شهری، حس زمان را از مهم‌ترین مولفه‌های طراحی شهری عنوان نمودند که از جایگاهی منحصر به فرد در ساختار توسعه شهر برخوردار است. هدف از پژوهش آنها، توجه به مفاهیم و الزامات طراحی شهری وابسته به این موضوع است. آنها حس زمان در طراحی شهری را از سه جنبه شناسایی الگوهای فعالیتی در دوره‌های زمانی، شناخت و حفظ عناصر ساختاری شهر و یادگیری مدیریت زمان و زمان‌بندی اجرا در پروژه‌های شهری دارای اهمیت دانسته و آن را از مهم‌ترین مولفه‌های رویکرد طراحی شهری زمان‌محور می‌دانند (سوری، رزاقی اصل و فیضی، ۱۳۹۲).

لطفی و زمانی (۱۳۹۳) در پژوهش خود یا عنوان نقش مولفه‌های منظر حسی در کیفیت محورهای مجهز محلی، به این مقوله پرداختند که منظر حسی در کالبد بی‌جان شهرهای امروزی متأثر از بوی دود و صدای بوق خودروها و مدرنیته شهری رنگ‌باخته است و تسلط و تفوق حس بینایی در فرایند ادراک، دریافت‌های ناشی از دیگر محرک‌های حسی همچون صدا، بو، مزه و نمودهای حس زمان با وجود نقش بااهمیت در کیفیت‌بخشی به فضا و ایجاد یاد و خاطره، کمتر مورد توجه متخصصین قرار می‌گیرند؛

^۱Rossi, 1966

^۲Cowan, 2005

^۳Krietzman, 1999

درحالی‌که یکی از راه‌های ارتقای کیفیت فضاهای شهری، افزایش غنای حسی به‌منظور به‌کارگیری تمامی حواس باهدف ایجاد جذابیت، افزایش شمولیت و امکان فعالیت برای همه اقشار است. یافته‌ها وجود رابطه معناداری را بین مولفه‌های منظر حسی و معیارهای کیفیت محور محلی نشان می‌دهد. از نظر میزان تأثیرگذاری مولفه‌های منظر حسی بر کیفیت، اهمیت شاخص حس زمان بیش از دیگر شاخص‌ها است و پس از آن به ترتیب مناظر بساواپی، بویایی، چشایی، صوتی و منظر بصری قرار دارند (لطفی و زمانی، ۱۳۹۳).

استوار و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان آمیخته‌پژوهی مولفه‌های مؤثر بر ادراک حس زمان در مکان شهری در میدان نقش‌جهان، عوامل مؤثر بر ادراک زمان در مکان شهری و بررسی ارتباط عناصری که تحت زمان در مکان تغییر می‌کنند را بررسی نمودند. آنها سعی نمودند تجارب زیسته افراد از ادراک حس زمان در شهر را با استفاده از روش پدیدارشناسی، مورد شناخت و تبیین قرار دهند که بر اساس آن سه مفهوم ۱-تم، اصلی حس آهنگین بودن ۲-ریتم، حس ضرب‌آهنگ مکان و ۳-حس تغییر استخراج گردید. به عقیده آنها، ادراک پدیده حس‌زمان بر اساس آنها در ذهن مردم شکل می‌گیرد (استوار، بهزادفر، زمانی و قلعه-نویی، ۱۳۹۴).

قلعه نویی و جبل‌عاملیان (۱۳۹۴) در پژوهش کاربرد ریتم‌های شهری در فرایند طراحی فضاهای شهری در محله جلفای اصفهان، باهدف معرفی ریتم‌های شهری و روش‌شناسی استفاده از آن، به‌منظور شناخت مسائل و مشکلات فضاهای شهری با رویکردی پدیدارشناسانه، در بازه‌های زمانی مختلف به این نتیجه رسیدند که ریتم‌های شهری ردپایی از زمان در فضا هستند و وجود ریتم‌های اجتماعی و فرهنگی متنوع در محله عامل جذب جمعیت بوده و باعث ایجاد قرارگاه رفتاری، برخورد اجتماعی از پیش تعیین نشده و تشکیل خاطره جمعی است. مجموع ریتم‌های شهری در دودسته ریتم‌های فضایی و ریتم‌های زندگی روزمره، یک مجموعه چندریتمی را تشکیل داده و بر ادراک و تصویر ذهنی افراد از فضا تأثیر می‌گذارد و بر هویت آن محل نقش دارد (قلعه نویی و جبل‌عاملیان، ۱۳۹۴). قلعه نویی و جبل‌عاملیان در پژوهشی دیگر با عنوان شناسایی مؤلفه‌های زمانی مؤثر در طراحی شهری حضورپذیر، مؤلفه‌های مؤثر بر حضورپذیری فضاهای شهری در بعد زمان را شناسایی و در بستر محله حسین‌آباد اصفهان ارزیابی کردند. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که فقدان تنوع و پیچیدگی در ساختار فضایی و فعالیتی، مدیریت زمانی نادرست و منظر بصری خسته‌کننده، سبب کاهش حضورپذیری فضاهای عمومی محله شده است (قلعه نویی و جبل‌عاملیان، ۱۳۹۷).

هادی پندار (۱۳۹۶) باهدف واکاوی ارزیابی ساکنین از فرایندهای چرخه‌ای مرتبط با تغییر ابعاد کالبدی محیط مسکونی پژوهشی تحت عنوان پویاشناسی روایت محور محیط مسکونی تبیین جایگاه زمان در فرایند تحول روایت ساکنین انجام داده و به این نتیجه رسید که فرایند تحول روایت ساکنین از سرعت‌های کم تا شرایط دگرگونی در قالب مدلی چرخه‌ای از دست‌کاری داستان منسجم، بازتعریف داستان مفهومی و تحول شرایط اولیه تا روایت از اختلال در تداوم تدریجی در شرایط پس از دگرگونی است (پندار، ۱۳۹۶).

سیامک قاضی پور (۱۳۹۷) باهدف درک اینکه زنان چگونه به‌صورت روزمره در فضای محله با اهداف و انگیزه اجتماعی جابه‌جا می‌شوند و فعالیت اجتماعی آنها در چه فضاهای محلی تحقق می‌یابد، پژوهشی تحت عنوان تحلیل مکان‌مندی و زمان‌مندی الگوهای اجتماعی فعالیت روزمره زنان در محله سنگلج انجام داده و به این نتیجه رسید که کانون فعالیت اجتماعی زنانه کمتر در فضاهای عمومی محلی و بیشتر در فضاهای خصوصی و یا فضاهای عمومی فرا محله‌ای واقع است و سهم فضاهای عمومی محلی در تعاملات اجتماعی زنان ساکن اندک است و فعالیت اجتماعی زنان سهم اندکی از بودجه زمانی روزمره را به خود اختصاص می‌دهد. حلقه‌های فضایی فعالیت اجتماعی زنان نه یک فعالیت مستقل، بلکه زیرمجموعه‌ای از سایر فعالیت‌های روزمره است (قاضی پور، ۱۳۹۷).

صبوحی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش تداوم مکان در گذر زمان در تعامل با انسان، باهدف مطالعه و تحلیل چگونگی دگرگونی مکان در گذر زمان و تداوم آن در تعامل با انسان به این نتیجه رسیدند که مکان همواره از تجربه فضایی انسان در طول زمان شکل می‌گیرد و برحسب شرایط زندگی، تنوع تجربه‌ها به تولید مکان‌های متنوع و در نتیجه شکل‌گیری سکونتگاه‌های شهری گوناگون منجر شده است. دگرگونی‌های کلان ادراک مکانی با کسب آگاهی‌های جدید انسان در نقاط عطف شناختی (شامل ادراک حسی، ادراک تجربی، و ادراک عقلی) انطباق دارند و بر پایه این دگرگونی‌ها استوار شده‌اند (صبوحی، مسعود و مرادی چادگانی، ۱۳۹۸).

حیدری و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش نقش زمان در شکل‌گیری سطوح مختلف معانی مکان، باهدف ارائه قرائت جدیدی از سطوح مختلف معنای مکان باتکیه بر نقش عامل زمان بررسی‌هایی را در پارک کوه صفا واقع در شهر اصفهان انجام داده‌اند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که عامل زمان یا طول مدت آشنایی فرد با مکان، عامل مهمی در شکل‌گیری سطوح مختلف معنایی نسبت به مکان بوده است؛ به طوری که فرد در برخورد اولیه با مکان، تنها وجوه فیزیکی و کالبدی محیط را ادراک می‌نماید. با افزایش مدت‌زمان مراجعه و حضور در مکان، نسبت به مکان دل‌بسته می‌شود. در چنین سطحی افراد مکان را نسبت به احساسات، علایق و خاطرات فردی خود تفسیر می‌نمایند. سومین و عمیق‌ترین سطح معنا در افراد، احساس هویت‌مندی نسبت به مکان است که این حالت نیز با افزایش مدت‌زمان حضور افراد در مکان حاصل می‌آید. در چنین سطحی، انگیزه حضور افراد در مکان، فراتر از زیبایی و احساسات و علایق فردی آن‌ها بوده و شناخت آن‌ها از مکان شناختی فرافردی و در مقیاس شهری است (حیدری، مطلبی و شهروز، ۱۳۹۸).

اسفنجاری کناری و علیخانی (۱۳۹۹) در پژوهش خود به بازشناسی و بازخوانی صحنه، فضای فراموش شده اصفهان پرداختند. صحنه، از عناصر سازمان‌فضایی کهن اصفهان بوده که امروز با مداخلات فاقد پشتوانه علمی، مدفون در لایه‌های تاریخی است. هدف این پژوهش، بازشناسی صحنه‌های تاریخی به قصد تقویت نقش آن در ساختار شهر است. نتایج حاصل از پژوهش ضمن بازشناسی نقش این فضای شهری، نشان می‌دهد که صحنه، فضای باز سرگشاده، انعطاف‌پذیر و انطباق‌پذیر در گذر زمان، با گستره‌ای از نقش‌ها و عملکردهای متنوع، پدیده‌ای پویا و زنده در طول تاریخ بوده و دگرگونی‌های نیم قرن اخیر مقدمات نابودی آن‌ها را فراهم ساخته است و این مطالعات اهمیت مولفه‌های زمانی را در بقا و فعالیت فضا نشان می‌دهد (اسفنجاری کناری و علیخانی، ۱۳۹۹).

در مجموع می‌توان گفت که در بررسی‌های داخلی مؤلفه زمان بیشتر تأکید بر حس زمان و درک از زمان در فضا است. حس زمان و تأثیر آن بر طراحی شهری، عوامل مؤثر بر ادراک زمان در مکان شهری، ریتم‌های شهری و بررسی ردپای زمان در فضا، جایگاه زمان در فرایند تحول روایت ساکنین، تداوم مکان در گذر زمان در تعامل با انسان، نقش طول مدت آشنایی فرد با مکان در شکل‌گیری سطوح مختلف معنایی نسبت به مکان از اهم موضوعات مورد بررسی است که بیشتر به صورت موردی به بررسی نقش مولفه‌های زمانی در مکان پرداخته است. در سطحی گسترده‌تر، اهمیت مولفه‌های زمانی در بقا و فعالیت فضا، نقش مولفه‌های منظر حسی همچون حس زمان در کیفیت فضای عمومی محلات بررسی شده است. مطالعات حال حاضر در حوزه تأثیر زمان در فضاهای عمومی شهر، این خلأ را دارد که تاکنون شناخت کارکردهای فضای عمومی و مولفه‌های زمانی در فضای عمومی که به راهکارهای برنامه‌ریزی برای پویا نمودن محله، بر اساس بستر زمانی خاص آن‌ها دست یابد، به صورت یکپارچه انجام نشده و بیشتر به جنبه‌های کیفیت فضاهای عمومی محله پرداخته شده است. در این پژوهش هدف آن است که مولفه‌های زمانی برای ارزیابی کارکرد فضای عمومی محلات شناخته شده و میزان تأثیرگذاری آن‌ها بر فعال‌تر نمودن فضا با کمک متغیرهای مکان، زمان و کارکرد بررسی گردد.

مدل مفهومی و چارچوب نظری پژوهش

کیفیت حس زمان از جمله مولفه‌های تجربی - زیباشناختی است که با دریافت‌های ادراکی، شناختی و ترجیحات محیطی افراد در قبال فضاهای شهری سروکار دارد. زمان در شهر از سه جنبه حائز اهمیت است. ۱. از آن جهت که لازم است طراحان شهری الگوهای فعالیتی را در دوره‌های زمانی مختلف شناسایی نموده و سیاست‌هایی اتخاذ کنند که محیط در زمان‌های مختلف برای همه قابل استفاده باشد. ۲. از آنجا که محیط‌های شهری به سرعت در حال تغییر هستند، لازم است عناصر ساختاری هر محیط به خوبی شناسایی شود و با ثابت نگه‌داشتن این عناصر ساختاری در طول زمان، زمینه‌های ارتقای حس مکان و تثبیت هویت را فراهم سازد؛ همچنین مدیریت عناصری را که در طول زمان تغییر می‌کنند را به عهده بگیرد. ۳. مدیریت و زمان‌بندی اجرای پروژه‌های شهری را به نحوی انجام دهد که در هر زمان، صدمه جدی به کیفیت عرصه عمومی وارد نشود. در مجموع شهرسازان باید الگوهای فعالیتی فضاهای شهری را شناسایی کنند و بفهمند که چگونه می‌توان به تشویق فعالیت‌های مختلف در دوره‌های زمانی متفاوت پرداخت و گام مؤثری در جهت پویایی فضاهای عمومی شهرها و محلات شهری برداشت. باتوجه به مبانی نظری پژوهش، چهار معیار ۱- کیفیت کالبدی، ۲- کارایی عملکردی، ۳- پایداری اجتماعی و ۴- پویایی و سرزندگی و زیرمعیارها و شاخص‌های آن

معیار	زیر معیار	شاخص	معیار	زیر معیار	شاخص
	محله			محله	
	میزان انعطاف پذیری ساکنین نسبت به تغییرات فضاهای محله در طول زمان		معیار	زیر معیار	شاخص
	برای ایجاد ارتباط بین اقشار مختلف			میزان استفاده از فضاهای محله توسط اقشار مختلف درآمدی	

شناخت محلات مورد مطالعه

کلان‌شهر رشت در مرکز استان گیلان، بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهر شمال ایران است که از قومیت‌های مختلف گیلکی، تالشی و ترک‌زبان‌ها تشکیل شده و به دلیل موقعیت استراتژیک، خصوصیت برون‌گرایی مردم و پیشینه فرهنگی و اجتماعی غنی، شهری فرا فرهنگی است. در مجموع، تغییراتی در گذر زمان در شهر رشت و محلات آن به وقوع پیوست که خود ایجادکننده تغییر در سبک زندگی مردم بوده و تفاوت را در سبک زندگی سنتی و مدرن محلات قدیمی و جدید شهر ایجاد نمود. گلزار و ساغریسازان دو محله متفاوت از یکدیگر هستند که در شهر رشت واقع شده‌اند. گلزار، محله‌ای جدید و نوساز و ایجاد شده در دهه ۵۰ است و ساغریسازان از محلات قدیمی و جزئی از هسته اولیه شهر از دوران صفویه است. هر دو محله، ویژگی‌های زمان‌مند خود را در فضاهای عمومی، سیما، کالبد و عملکردهایشان جلوه‌گر هستند. گلزار، محله‌ای جدید و نوساز است که ساختاری شطرنجی و منظم دارد و برای اقشار با درآمد بالا احداث گردیده است. خیابان گلزار به دلیل ویژگی‌های خاص اجتماعی و کالبدی خود، همچون وجود بوتیک‌ها و کافی‌شاپ‌ها، مورد توجه قشر جوان قرار گرفته و پدیده قدم زنی و گذران وقت در کنار ویتترین مغازه‌ها، در آن به چشم می‌خورد (شکل ۳). ساغریسازان، به‌عنوان محله‌ای سنتی، از قدیمی‌ترین مناطق شهر محسوب می‌شود که بافت آن به‌صورت ریزدانه است. خیابان ساغریسازان با بدنه کاملاً تجاری و به‌عنوان یک خیابان جمع‌کننده است. وجود مراکز مذهبی متعددی در این منطقه موجب تقویت نقش فرهنگی و مذهبی محله شده که با کالبدی متمایز، به‌صورت توده‌هایی گسترده، به‌عنوان یک نشانه در منطقه محسوب می‌شوند که باعث هویت بخشیدن به محله و حتی به شهر هستند. فشردگی و ریزدانی بافت با کوچه‌های پرپیچ‌وخم و بن‌بست و وجود کاربری‌های سنتی همچون قهوه‌خانه و لحاف‌دوزی، پاره‌ای از ویژگی‌های این محله محسوب می‌شوند (شکل ۴).

دلیل انتخاب این دو محله به‌عنوان مورد پژوهی، وجود همین تفاوت‌های زمانی است. این محلات در زمان‌های متفاوتی از تاریخ شهر رشت شکل گرفته و بهترین نمود برای نشان دادن تأثیرات زمان در استخوان‌بندی قدیم و جدید خود هستند و تفاوت‌ها و شباهت‌ها را به‌صورت ملموس نشان داده و میزان دقت و صحت را دستیابی به اهداف پژوهش افزایش می‌دهند.

شکل ۲. موقعیت مکانی محلات گلزار و ساغریسازان در شهر رشت

شکل ۳. عناصر شاخص گلزار

شکل ۴. عناصر شاخص ساغریسازان

روش پژوهش

در این پژوهش ترکیبی از روش توصیفی - اکتشافی استفاده شده است که عبارت‌اند از: ۱- روش‌های جمع‌آوری اطلاعات همچون مشاهده، پرسش‌نامه (سؤالات بسته، سؤالات نیمه‌باز و سؤالات باز)، مصاحبه، مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای و برداشت میدانی مولفه‌های زمانی استخراج شده از مبانی نظری پژوهش ۲- روش نمونه‌گیری برای انجام پرسش‌نامه شامل نمونه‌گیری احتمالی - از نوع تصادفی ساده. با تعیین حجم نمونه توسط آزمون کوکران که با در نظر گرفتن جمعیت ۱۹۰۰۰ نفری برای ساغریسازان و ۳۳۰۰۰ نفری برای گلزار (به‌عنوان مقدار تقریبی جمعیت هر محله) در زمان انجام پژوهش، حجم نمونه

ساغریسازان ۳۷۶ و گلسار ۳۸۰ به دست آمده و در نهایت ۳۸۰ پرسش نامه در هر محله تدوین شد. ۳- روش های تجزیه و تحلیل داده ها و اطلاعات که در ادامه به تفصیل بیان می گردد.

مبنای تجزیه و تحلیل در این پژوهش ارزیابی است و کلیدی ترین مرحله در فرایند ارزیابی، تدوین معیارهای مناسب است (عزیزی، ۱۳۸۹). برای تجزیه و تحلیل اطلاعات در این پژوهش، ارزیابی معیارها، زیر معیارها و شاخص های مستخرج از مبانی نظری فضای عمومی محلات گلسار و ساغریسازان، با تأکید بر مفهوم زمان انجام شده است. معیارها، زیر معیارها و شاخص ها بر اساس اهمیت نسبی و با تکنیک تحلیل سلسله مراتبی (AHP) وزن دهی شدند. این رتبه دهی بر اساس نظرات اساتید و کارشناسان علوم شهری و استفاده از نرم افزار **Expert Choice** انجام گرفت و ضریب اهمیت نهایی هر شاخص از طریق فرمول "ضریب اهمیت معیار (A) × ضریب اهمیت زیرمعیار در هر معیار (B) × ضریب اهمیت شاخص در هر زیرمعیار (C)" به دست آمد.

سپس بر اساس شناخت وضع موجود به دست آمده از مطالعات میدانی، مشاهدات و مطالعات انجام شده و نتایج به دست آمده از پرسش نامه مردم و کارشناسان شهرسازی آشنا به شهر و محلات هدف، وضعیت گلسار و ساغریسازان در زمینه هر یک از شاخص های زمان مند پژوهش بررسی گردید. شاخص ها در هر یک از محلات از طریق نظر کارشناسان شهرسازی آشنا به محلات هدف (روش دلفی و طیف لیکرت) و گزینه های سوالات پرسش نامه (طیف لیکرت)، سنجیده و به هریک از آنها امتیاز داده شد و میانگین امتیازات، برای هر یک از محله های گلسار و ساغریسازان محاسبه گردید. امتیازهای داده شده در ۵ دسته طیف لیکرت، یعنی (۱) خیلی ضعیف، (۲) ضعیف، (۳) متوسط، (۴) خوب و (۵) خیلی خوب، قرار دارند که برای محلات به صورت مجزا نمره دهی شدند (D) و بر اساس این امتیازات و ضرایب اهمیت به دست آمده، امتیاز نهایی هریک از شاخص ها برای محلات گلسار و ساغریسازان به صورت مجزا استخراج شدند ($F=A \times B \times C \times D$) امتیاز نهایی شاخص).

در گام بعد با استفاده از نتایج ارزیابی هر شاخص (امتیاز نهایی شاخص) و تکنیک ماتریس SWOT و تلفیق آن با روش تحلیل سلسله مراتبی AHP، نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها در دو محله گلسار و ساغریسازان را با وزن دهی مشخص آنها نتیجه داد. این مهم از طریق مقایسه امتیاز نهایی شاخص با حداکثر امتیاز نهایی مورد انتظار از طریق طیف لیکرت ($E=A \times B \times C \times 5$) به دست آمده و به استخراج نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید هر یک از محلات منتج گردید و بر اساس اهمیت آن در محلات وزن دهی شد. باتوجه به اینکه پژوهش حاضر از نوع راهبردی بوده و در تلاش برای ارائه راهکارهایی جهت افزایش کیفیت زندگی در دو محله گلسار و ساغریسازان است، برخلاف مطالعات رایجی که با استفاده از روش های تصمیم گیری چندمعیاره در پی انتخاب یک گزینه برتر و ارائه اولویت های انتخاب برای مصرف کنندگان نهایی هستند، در این پژوهش تلاش گردید تا بر اساس امتیازی که شاخص ها در هریک از محلات کسب نمودند و باتوجه به نظرات خبرگان، به آن شاخص از رویکرد راهبردی نگاه شود و در نهایت هر شاخص بر اساس امتیاز به دست آمده نسبت به حداکثر امتیاز ممکن، در دسته بندی قوت، ضعف، فرصت و تهدید قرار گیرد. باتوجه به حجیم بودن محاسبات صورت گرفته در تعیین اوزان و امتیازات هریک از شاخص ها در روش AHP و تلفیق آن با ماتریس سوات، در این پژوهش صرفاً نتایج نهایی امتیازات و دسته بندی صورت گرفته هر شاخص در جدول ۲ ارائه شده است.

در گام سوم راهبردهای پژوهش در راستای تحقق چشم انداز فوق و ارتقای فضای عمومی محلات گلسار و ساغریسازان و با تأکید بر مفهوم زمان، با استفاده از ماتریس تقابل عوامل درونی و بیرونی SWOT استخراج شد. مبنای این ماتریس SWOT، جدول SWOT است که در مرحله تحلیل، با استفاده از روش تلفیقی ماتریس SWOT و فرایند تحلیل سلسله مراتبی AHP حاصل شده و هر یک از نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها، با وزن مشخص آنها به دست آمد و راهبردهای تهاجمی SO، راهبردهای محافظه کارانه WO، راهبردهای رقابتی ST و راهبردهای تدافعی WT برای هر دو محله به صورت مجزا، منتج از این ماتریس تقابل عوامل درونی و بیرونی است و برای ارائه راهکارهای برنامه ریزی محلات، راهبردهای مشترک در دو محله مبنای قرار گرفت و برای هر یک از این راهبردهای مشترک، راهکارهای برنامه ریزی ارائه شد. در ادامه راهبردها و راهکارها بر اساس میزان اهمیت و ویژگی های به دست آمده از محلات، وزن دهی شدند. با استفاده از روش AHP، ضرایب اهمیت راهبردهای پژوهش مشخص گردید و پس از آن، با دریافت نظر کارشناسان شهرسازی، ضریب اهمیت راهکارها برای هر یک از محلات، بین بازه (۵-۱) نمره دهی شده و با در نظر گرفتن ضرایب اهمیت راهبردها و راهکارهای موجود، اولویت بندی راهکارها به تفکیک هر یک از محلات به صورت جداگانه مشخص گردید که خلاصه ای از آن در جدول ۳ نشان داده شده است.

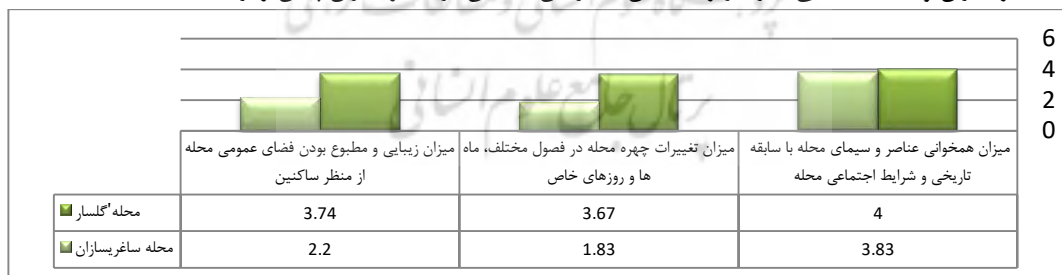
یافته‌ها و بحث

مدیریت بر ساختارهای زمانی، بر افزایش پویایی و سرزندگی در فضاهای شهر و محلات شهری تأثیرگذار است و در نظر گرفتن این تأثیر زمان در کارکردهای فضای عمومی شهرها و محلات شهری، می‌تواند از اثرات منفی ضعیف شدن فضاهای عمومی و حیات اجتماعی بکاهد. با نگاهی به شهر امروز، اهمیت مطالعات زمانی قابل‌درک است؛ چگونگی زندگی در طول سالیان حیات محلات و فعالیت در فضاهای عمومی آن در فصل‌ها، ماه‌ها و حتی ساعت‌های مختلف شبانه‌روز، در سطح محلات، می‌تواند یکی از عوامل تمایز در آنها و بازشناسی ویژگی‌های هویتی محله محسوب شود که نیازمند طراحی متناسب با مولفه‌های زمانی خود است. این مسئله که چگونه می‌توان پروفایل زمانی کارکردهای خاص را در فضاهای عمومی محلات شناخت و با استفاده از آن، راهکارهایی برای ارتقای فضا و احیای هر چه بهتر حیات اجتماعی آن ارائه داد، از ارکان اصلی این پژوهش است. بدین منظور، مولفه‌های زمانی در ارزیابی کارکرد فضای عمومی، در سطح محله سنتی ساغریسازان و محله جدید گل‌سار از شهر رشت مورد بررسی قرار گرفتند و میزان تأثیر آنها بر فعال‌تر نمودن فضا ارزیابی شد تا با تأکید بر مفهوم زمان، مه‌ری که زمان بر فضاهای این دو محله می‌گذارد، تعیین شده و در ارائه راهبردها و راهکارهای مناسب برای ارتقای فضای محلات، مورد استفاده قرار گیرد.

در این پژوهش در چارچوب چهار معیار ۱- کیفیت کالبدی، ۲- کارایی عملکردی، ۳- پایداری اجتماعی و ۴- پویایی و سرزندگی و زیرمعیارهای مستخرج از مبانی نظری، ارزیابی کارکرد فضای عمومی محلات گل‌سار و ساغریسازان انجام شده و شاخص‌های مربوط به هر کدام از این معیارها، بر اساس دیدگاه کارشناسان شهرسازی آشنا به محلات گل‌سار و ساغریسازان و ساکنین هر یک از محلات (شاخص‌های کمی که پرسش‌نامه‌ای هستند، با *** در جدول ۲ مشخص است و سایر شاخص‌ها کیفی است) و همچنین برداشت‌های میدانی صورت گرفته، بررسی شد.

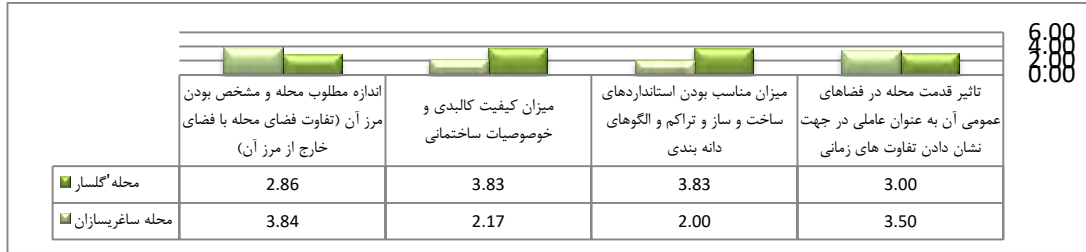
ارزیابی معیار کیفیت کالبدی

در ارزیابی معیار کیفیت کالبدی چهار زیر معیار کیفیت بصری در رابطه با زمان، تأثیر زمان در تغییرات کالبدی محلات، دسترسی مناسب به خدمات و تسهیلات و دسترسی مناسب به شبکه ارتباطی پیاده محور بررسی شدند. شاخص‌های زیرمعیار کیفیت بصری متناسب با زمان در محلات و میانگین امتیازات این شاخص‌ها، در شکل ۵ قابل مشاهده است. عناصر و سیمای هر دو محله، با سابقه تاریخی و شرایط اجتماعی محله خود همخوانی دارد؛ اما به‌طور کلی وضعیت این شاخص در ساغریسازان (با میانگین امتیاز ۳/۸۳)، به دلیل عدم توجه به همخوانی ساخت‌وسازهای جدید با بافت موجود، اندکی کمتر از گل‌سار (با میانگین امتیاز ۴) است. همچنین بر اساس این نمودار، میزان تغییرات چهره محله گل‌سار در فصول مختلف، بسیار مناسب‌تر (با میانگین امتیاز ۳/۶۶) از میزان تغییرات چهره محله ساغریسازان (با میانگین امتیاز ۱/۸۳) است. در مورد شاخص آخر یعنی میزان زیبایی و مطبوع بودن فضای عمومی محله از منظر ساکنین نیز می‌توان گفت که این شاخص در محله گل‌سار وضعیت متوسط روبه‌بالا (با میانگین امتیاز ۳/۷۴) دارد؛ اما در محله ساغریسازان وضعیت مناسبی ندارد؛ زیرا میانگین امتیاز این شاخص در ساغریسازان پایین‌تر از ۳ است.

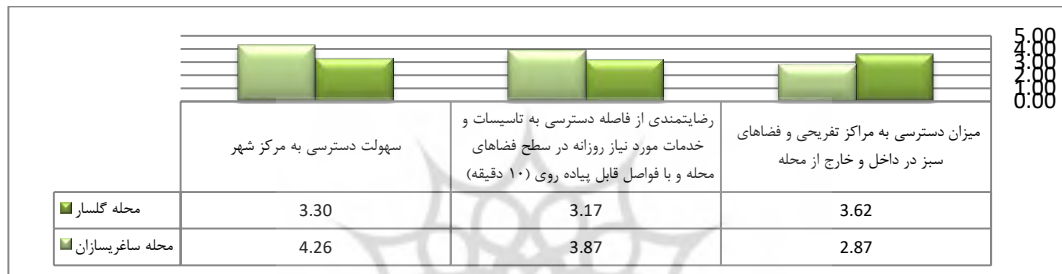
شکل ۵. میانگین امتیازات شاخص‌های زیرمعیار کیفیت بصری متناسب با زمان در محلات گل‌سار و ساغریسازان

شاخص‌های زیرمعیار تأثیر زمان در تغییرات کالبدی محلات و میانگین امتیازات این شاخص‌ها، در شکل ۶ قابل مشاهده است. امتیاز این زیر معیار در محله گل‌سار، غیر از شاخص اندازه محلات، امتیازات بالاتر از متوسطی را دارا است. ساغریسازان نیز وضعیت متغیری را در شاخص‌های این زیر معیار دارد؛ کیفیت‌های ساختمانی و مناسب بودن استانداردهای ساخت‌وساز در این محله پایین است؛ اما دارای اندازه‌های نسبتاً مطلوب بوده و تأثیر گذر زمان و قدمت در فضاهای عمومی آن ملموس است.

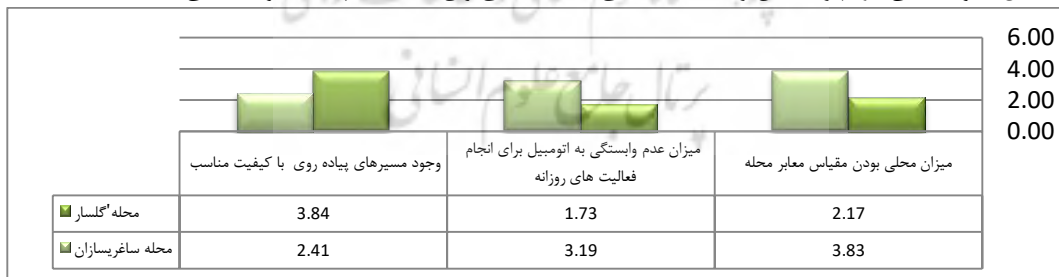
شکل ۶. میانگین امتیازات شاخص های تأثیر زمان در تغییرات کالبدی محلات گلسار و ساغریسازان

شاخص های زیرمعیار دسترسی مناسب به خدمات و تسهیلات و میانگین امتیازات این شاخص ها، در شکل ۷ قابل مشاهده است. امتیاز دسترسی به خدمات و تسهیلات محله گلسار مناسب بوده و از متوسط بالاتر است؛ اما محله ساغریسازان در این زمینه، از وضعیت بهتری نسبت به گلسار برخوردار است (به غیر از شاخص دسترسی به مراکز تفریحی). شاخص سهولت دسترسی به مرکز شهر در ساغریسازان، دارای امتیاز بسیار بالایی است و این امر، به دلیل سابقه تاریخی محله و شکل گیری آن در هسته مرکزی شهر و مجاورت بازار سنتی رشت است و امتیازاتی را ایجاد می نماید که باید در برنامه ریزی و طراحی فضاهای محله، از آن بهره جست.

شکل ۷. میانگین امتیازات شاخص های دسترسی مناسب به خدمات و تسهیلات در محلات گلسار و ساغریسازان

شاخص های زیرمعیار دسترسی مناسب به شبکه ارتباطی پیاده محور در محلات و میانگین امتیازات این شاخص ها، در شکل ۸ قابل مشاهده است. زیر معیار دسترسی مناسب به شبکه ارتباطی پیاده محور در محله گلسار، غیر از شاخص وجود مسیره های پیاده روی با کیفیت مناسب، امتیاز پایین تر از متوسطی را داشته است و به عبارتی شبکه ارتباطی و سلیقه مردم برای رفع نیازهای روزانه در این محله (برای فعالیت های تفریحی پیاده روی می کنند) پیاده محوری نیست و مقیاس فرا محله ای گلسار، وسعت محله و بافت شطرنجی آن سبب شده که دو شاخص این زیر معیار نمره کمی بگیرد. ساغریسازان را شاید بتوان در نقطه مقابل گلسار تحلیل نمود؛ زیرا این محله تنها در شاخص وجود مسیره های پیاده روی مناسب، امتیاز پایینی دارد که اگر این مسئله مورد توجه قرار گیرد، به دلیل شیوه زندگی مردم و مقیاس و فضاهای محلی در محله، می توان به فضای پیاده محور مناسبی دست یافت.

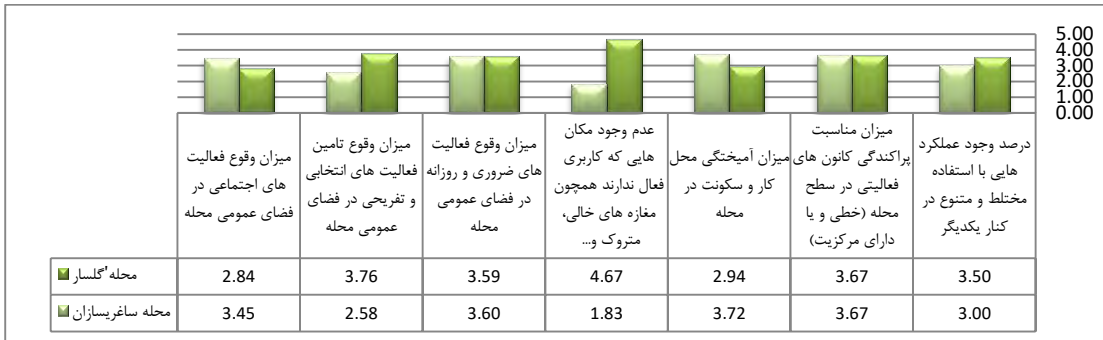

شکل ۸. میانگین امتیازات شاخص های دسترسی مناسب به شبکه ارتباطی پیاده محور در محلات گلسار و ساغریسازان

ارزیابی معیار کارایی عملکردی

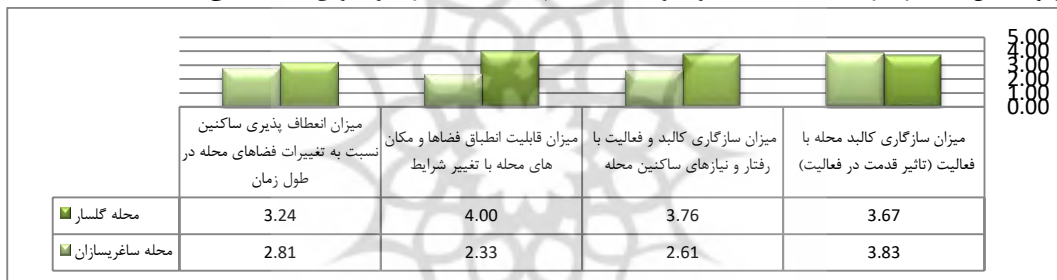
در ارزیابی معیار کارایی عملکردی دو زیر معیار اختلاط کاربری و فعالیت در فضای عمومی محله و انعطاف پذیری و سازگاری فعالیت ها در فضای عمومی محله، بررسی شدند. شاخص های زیرمعیار اختلاط کاربری و فعالیت در فضای عمومی محلات و میانگین امتیازات این شاخص ها، در شکل ۹ قابل مشاهده است. در مجموع ارزیابی شاخص ها، می توان گفت که متوسط امتیاز اختلاط کاربری و فعالیت در فضای عمومی محله گلسار، نسبتاً مناسب بوده و میانگین امتیاز شاخص ها متوسط روبه بالا و بالا است و تنها دو شاخص میزان آمیختگی محل کار و سکونت و میزان وقوع فعالیت های اجتماعی در محله، امتیازی پایین تر از بقیه

شاخص‌ها گرفته‌اند. وضعیت ساغریسازان نیز نسبتاً مناسب است و تنها تفاوت ساغریسازان نیز در شاخص‌های وقوع فعالیت‌های انتخابی و تفریحی و همچنین عدم وجود کاربری‌های غیرفعال (که به تعداد زیادی وجود دارند) است که باید در راهبردهای ارتقای فضای عمومی این محله مورد توجه قرار گیرند.

شکل ۹. میانگین امتیازات شاخص‌های اختلاط کاربری و فعالیت در فضای عمومی محلات گلسار و ساغریسازان

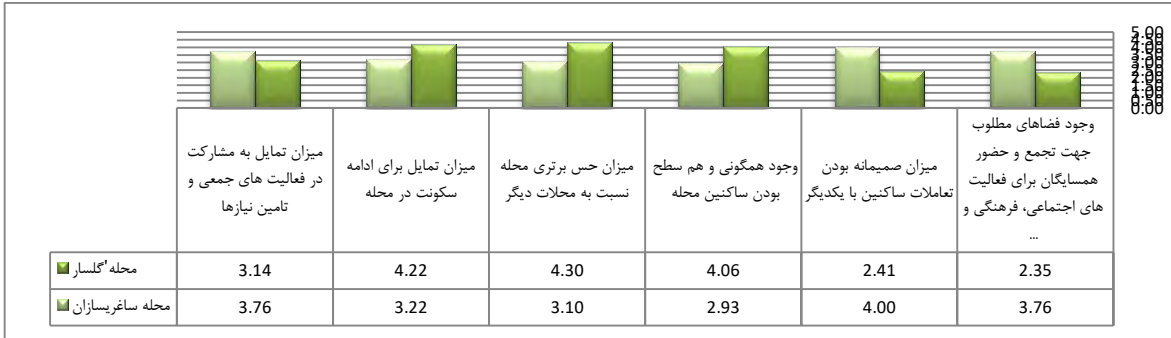
شاخص‌های زیرمعیار انعطاف‌پذیری و سازگاری فعالیت‌ها در فضای عمومی محلات و میانگین امتیازات این شاخص‌ها، در شکل ۱۰ قابل مشاهده است. ارزیابی شاخص‌های انعطاف‌پذیری و سازگاری فعالیت‌ها در فضای عمومی محلات گلسار و ساغریسازان این مطلب را نشانگر است که این زیر معیار در گلسار، وضعیت مناسبی داشته و فعالیت‌های موجود در فضای عمومی گلسار متناسب است. ساغریسازان نیز وضعیت متوسطی دارد؛ فعالیت‌های محله گویای قدمت آن است؛ اما در زمینه سازگاری با رفتار و نیازهای ساکنین و انطباق با تغییر شرایط، نسبتاً ضعیف بوده و نیازمند انجام مطالعات گسترده و تدوین راهکارهایی مناسب است.

شکل ۱۰. میانگین امتیازات شاخص‌های انعطاف‌پذیری و سازگاری فعالیت‌ها در فضای عمومی محلات گلسار و ساغریسازان

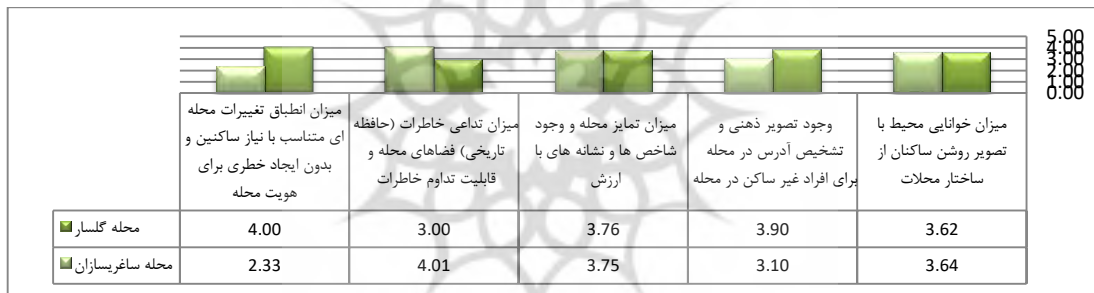
ارزیابی معیار پایداری اجتماعی

در ارزیابی معیار پایداری اجتماعی سه زیر معیار وجود مناسبات اجتماعی میان ساکنین و حس تعلق و وابستگی به فضا، هویت و قابلیت بازتاب محله در ذهن فرد در طول زمان و امنیت بررسی شدند. شاخص‌های زیرمعیار مناسبات اجتماعی ساکنین و حس تعلق و وابستگی به فضاهای عمومی و میانگین امتیازات، در شکل ۱۱ قابل مشاهده است. ارزیابی شاخص‌های این زیرمعیار در دو محله وضعیت متغیری را دارا است. در گلسار احساس برتری محله نسبت به دیگر نقاط شهر، همگونی و مسطح بودن ساکنین و به تبع آنها تمایل به ادامه سکونت در محله بالا است. اما گلسار در زمینه دارا بودن فضاهای مناسب برای تجمع و مناسبات اجتماعی، روابط صمیمانه میان ساکنین و تمایل به مشارکت، سطحی متوسط و پایین‌تر از متوسط دارد. امتیازات به دست آمده ساغریسازان در نقطه مقابل گلسار است. این محله در روابط صمیمانه میان ساکنین و تمایل به مشارکت و وجود فضاهای مناسب تجمع و فعالیت امتیاز بالایی دارد؛ اما حس برتری محله و تمایل به ادامه سکونت، در سطحی متوسط است. همگونی و همسطح بودن ساکنین ساغریسازان نیز پایین‌تر از حد متوسط است.

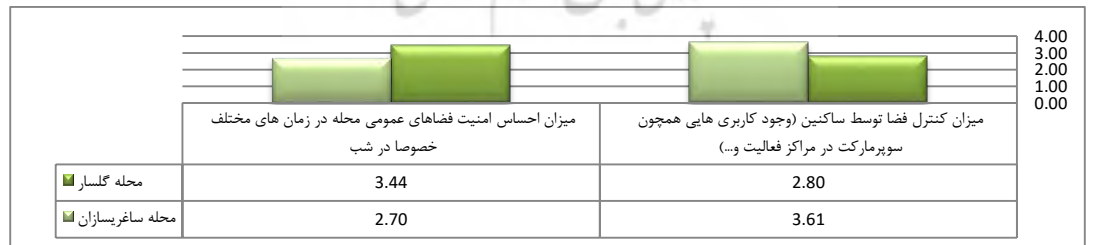
شکل ۱۱. میانگین امتیازات شاخص‌های مناسبات اجتماعی ساکنین و حس تعلق و وابستگی به فضاهای عمومی در محلات گلسار و ساغریسازان

شاخص‌های زیرمعیار هویت و قابلیت بازتاب محله در ذهن فرد در طول زمان و میانگین امتیازات این شاخص‌ها، در شکل ۱۲ قابل مشاهده است. در مجموع می‌توان گفت که متوسط امتیاز هویت و قابلیت بازتاب محله در ذهن فرد در طول زمان، در محله گلسار بالاتر از ۳/۵ (متوسط روبه‌بالا و بالا) است و وضعیت نسبتاً مناسبی دارد و تنها شاخص میزان تداعی خاطرات در این محله، دارای امتیاز متوسط است. ساغریسازان نیز دارای وضعیت متغیری در شاخص‌های این زیر معیار است؛ در زمینه خوانایی برای ساکنین محله، داشتن تمایز و وجود نشانه‌های بارز در محله و تداعی خاطرات، امتیازی بالاتر از متوسط دارد، اما برای افرادی که به محله آشنایی زیادی نداشته و در آن سکونت ندارند، خوانایی متوسطی داشته و این مقدار از خوانایی نیز بیشتر به دلیل وجود بقعه خواهر امام است که در زمان‌های خاص مذهبی، مقصدی فرامحلی و حتی فراشهری محسوب می‌شود. علاوه بر اینها، تغییرات در ساغریسازان نیز، با هویت محله و نیاز ساکنین، انطباق مناسبی ندارد و نیازمند توجهی ویژه است.

شکل ۱۲. میانگین امتیازات شاخص‌های هویت و قابلیت بازتاب محله در ذهن فرد در طول زمان در محلات گلسار و ساغریسازان

شاخص‌های زیرمعیار امنیت و میانگین امتیازات این شاخص‌ها، در شکل ۱۳ قابل مشاهده است. در بررسی زیر معیار امنیت، محله گلسار در احساس امنیت خصوصاً در شب نسبتاً مناسب است؛ ولی در فضاهای محله، کنترل توسط ساکنین اعمال نشده و در واقع چشمانی ناظر بر محله را ندارد. در ساغریسازان کنترل فضا توسط ساکنین انجام شده و معبر اصلی دارای امنیت است؛ اما به دلیل کیفیت نامناسب روشنایی و وجود معابر پیچ‌درپیچ و بعضاً نقاط کور، احساس امنیت در شب، پایین‌تر از میزان متوسط است.

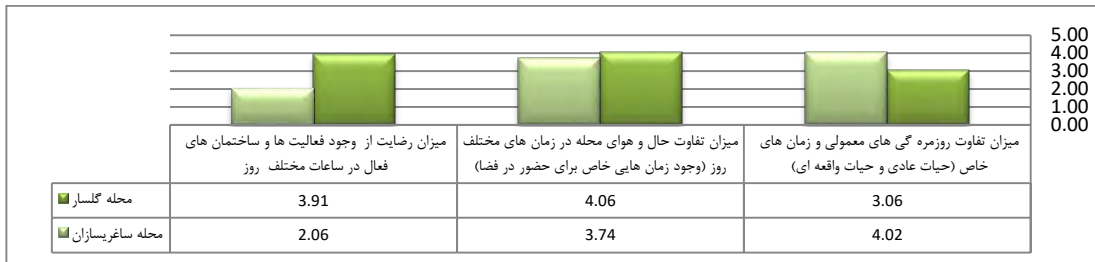

شکل ۱۳. میانگین امتیازات شاخص‌های امنیت محلات گلسار و ساغریسازان

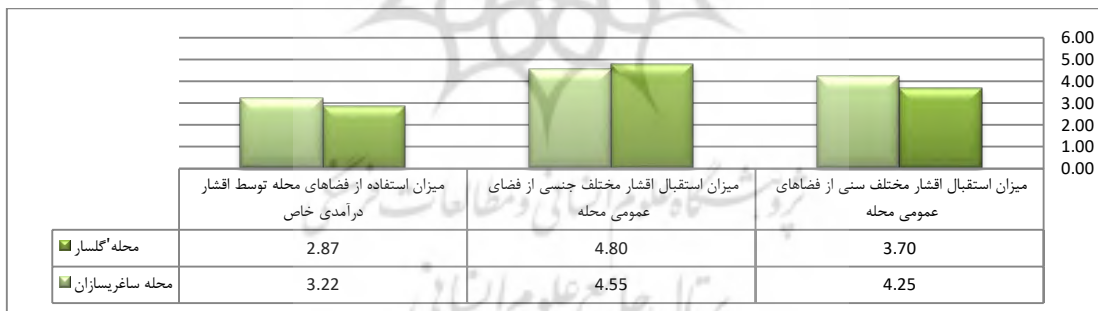
ارزیابی معیار پویایی و سرزندگی

در ارزیابی معیار پویایی و سرزندگی دو زیر معیار حیات اجتماعی و پویایی فعالیت متأثر از مولفه‌های زمانی و وجود فضاهایی مختلط (سنی، جنسی و درآمدی) ارتباط اقشار مختلف بررسی شدند. شاخص‌های زیرمعیار حیات اجتماعی و پویایی فعالیت متأثر از مولفه‌های زمانی و میانگین امتیازات این شاخص‌ها، در شکل ۱۴ قابل مشاهده است. حیات اجتماعی و پویایی فعالیت متأثر از

مولفه‌های زمانی در دو محله بالا است. هر یک از این محلات دارای حال و هوای متفاوت در زمان‌های مختلف روز بوده و زمانی خاص خود دارند. در گلزار شب‌ها مورد توجه است و ساغریسازان نیز با توجه به چرخه‌های طبیعی (همچون طلوع توجه به و غروب خورشید)، صبح‌های پویایی دارد و زمان‌بندی فعالیت و رفتاری فضای محله، دسته‌بندی عملکردی زمان حضور در محله را مشخص می‌کند. فعالیت‌ها و ساختمان‌های فعال در گلزار وجود داشته و در ساغریسازان وجود ندارد و ساکنین هر دو محله از این وضعیت رضایت دارند. علاوه بر اینها در هر دو محله، میان روزمرگی‌های معمولی و زمان‌های خاص، همچون ماه‌های محرم و رمضان و روزهایی چون عاشورا و چهارشنبه‌سوری، تفاوت بسیار وجود دارد. ممکن است امتیاز محلات در هر یک از این شاخص‌ها اندکی متفاوت باشد، اما برآیندی از نتایج این شاخص‌ها، وجود حیات اجتماعی و پویایی فعالیت را در زمان‌های خاص محلات نشانگر است.

شکل ۱۴. میانگین امتیازات شاخص‌های حیات اجتماعی و پویایی فعالیت متأثر از مولفه‌های زمانی در گلزار و ساغریسازان شاخص‌های زیرمعیار وجود فضاهایی مختلط برای ایجاد ارتباط بین اقشار مختلف و میانگین امتیازات، در شکل ۱۵ قابل مشاهده است. نتایج به‌دست‌آمده از سه شاخص، با در نظر گرفتن امتیاز ۵ برای توزیع نرمال و مختلط سنی (هر رده سنی ۲۵٪)، جنسی (هر کدام ۵۰٪) و درآمدی (هر سطح حدود ۳۳٪) است و با استفاده از توزیع خطی یکنواخت، میانگین امتیازات وجود فضاهایی مختلط برای ایجاد ارتباط بین اقشار مختلف در محلات گلزار و ساغریسازان محاسبه شده است. میانگین امتیازات در گلزار متوسط روبه‌بالا (با امتیاز ۳/۷۹) و در ساغریسازان بالا (با امتیاز ۴/۰۱) است و دلیل تفاوت، عدم وجود اختلاط درآمدی در گلزار و امتیاز پایین گلزار در این شاخص است. امتیازات وجود فضاهایی مختلط در دو محله، برای ایجاد ارتباط بین اقشار مختلف را نشان می‌دهد.

شکل ۱۵. میانگین امتیازات وجود فضاهایی مختلط برای ایجاد ارتباط بین اقشار مختلف در محلات گلزار و ساغریسازان در این پژوهش، تحلیل شاخص‌های زمان‌مند فضای عمومی محلات گلزار و ساغریسازان انجام شده و نتایج این بررسی‌ها، تأثیر زمان را در فضا و تاروپود دو محله نشان داد. محلات مورد بررسی، هر یک به نسبت خود دارای گذشته و زمان‌های خاص خود هستند و هویت‌مندند. ساغریسازان با خواهر امام، مساجد قدیمی، گذرهای تنگ و باریک، خانه‌های قدیمی، ساباط، لحاف‌دوزی، گرمابه، کله‌پاچه و مواردی از این جنس در کنار پویایی فعالیت صبح محله، تعریف شده و گلزار نیز با ساختمان‌های شیک، بالاشهر، معبر عریض، ویتترین شیک، قدم‌زدن، ترافیک شب‌ها، ماشین‌بازی و مواردی از این قبیل در کنار زندگی شبانه، خود را شاخص می‌کند. بدین منظور مشاهده می‌گردد که هر مکان، باتوجه‌به گذر زمان در گذشته و همچنین گذر زمان در حال عملکردها و پویایی خاص خود را دارد.

بر اساس چارچوب نظری، معیار، زیرمعیار و شاخص‌های پژوهش استخراج شدند و اوزان آنها برای رتبه‌بندی نهایی محاسبه گردید. بر اساس یافته‌های پژوهش و امتیازی که شاخص‌ها در هر یک از محلات کسب نمودند، به آن شاخص از رویکرد راهبردی نگاه شده و با کمک نظرات خبرگان و مقایسه امتیاز به‌دست‌آمده هر شاخص نسبت به حداکثر امتیاز ممکن، در دسته‌بندی قوت،

ضعف، فرصت و تهدید قرار گرفت. باتوجه به حجیم بودن اقدامات صورت گرفته در روش AHP و تلفیق آن با ماتریس سوات، در این پژوهش صرفاً نتایج نهایی امتیازات و دسته بندی صورت گرفته هر شاخص در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲

معرفی معیار، زیر معیار و شاخص ها، با توجه به زمان، به عنوان متغیری مستقل و امتیاز هر یک از شاخص ها در محلات گلزار و ساغرستان

معیار (ضریب اهمیت A)	زیر معیار (ضریب اهمیت B)	شاخص	ضریب شاخص (C)	محلہ گلزار امتیاز طبق لیکرت (D) F=AxBxCxD استخراج SWOT	محلہ ساغرستان امتیاز طبق لیکرت (D) F=AxBxCxD استخراج SWOT
	کیفیت بصری در رابطه با زمان (۰،۱۲۰)	میزان همخوانی عناصر و سیمای محلہ با سابقه تاریخی و شرایط اجتماعی	۰،۴	۴	۰،۲۰
		میزان تغییرات چهره محلہ در فصول مختلف	۰،۳	۳،۶۷	۰،۱۴
		میزان زیبایی و مطبوع بودن فضای عمومی محلہ از منظر ساکنین ***	۰،۳	۳،۷۴	۰،۱۴
	تاثیر زمان در تغییرات کالبدی محلات (۰،۴۱۸)	تاثیر قدمت محلہ و فضاهای عمومی آن به عنوان عاملی در جهت نشان دادن تفاوت های زمانی	۰،۳۵	۳	۰،۴۶
		استانداردهای ساخت و ساز و تراکم و الگوی دانه بندی قطعات	۰،۲	۳،۸۳	۰،۳۳
		میزان کیفیت کالبدی و خصوصیات ساختمانی اندازه مطلوب محلہ و مشخص بودن مرز آن ***	۰،۲	۲،۸۶	۰،۲۵
	دسترسی مناسب به خدمات و تسهیلات (۰،۲۷۱)	میزان دسترسی به مراکز تفریحی و فضاهای سبز در داخل و خارج از محلہ ***	۰،۳	۳،۶۲	۰،۳۱
		رضایتمندی از فاصله دسترسی به تاسیسات و خدمات مورد نیاز روزانه فضاهای محلہ در فواصل پیاده روی ***	۰،۳	۳،۱۷	۰،۲۷
		میزان سهولت دسترسی به مرکز شهر ***	۰،۲	۳،۳۰	۰،۱۹
	دسترسی مناسب به شبکه ارتباطی پیاده محور (۰،۱۹۱)	میزان سطح معابر محلہ در سلسله مراتب شهری (میزان محلی بودن مقیاس معابر محلہ)	۰،۳	۲،۱۷	۰،۱۲
		میزان عدم وابستگی به اتومبیل برای انجام فعالیت های روزانه ***	۰،۳	۱،۷۳	۰،۰۹
		وجود مسیرهای پیاده روی با کیفیت مناسب ***	۰،۴	۳،۸۴	۰،۲۵
	اختلاط کاربری و فعالیت در فضای عمومی محلہ (۰،۵)	درصد وجود عملکردهایی با استفاده مختلط و متنوع در کنار یکدیگر	۰،۱۷	۳،۵۰	۰،۸۱
		میزان تناسب پراکندگی کانون های فعالیتی در سطح محلہ (خطی و یا دارای مرکزیت)	۰،۲۵	۳،۶۷	۰،۱۲۵
		میزان آمیختگی محل کار و سکونت در محلہ ***	۰،۳	۲،۹۴	۰،۱۲
	انعطاف پذیری و سازگاری فعالیت ها در فضای عمومی (۰،۵)	وجود مکان هایی که کاربری فعال ندارند همچون مغازه های خالی، متروک و ...	۰،۱۵	۴،۶۷	۰،۰۹۶
		میزان وقوع فعالیت های ضروری و روزانه در فضای عمومی محلہ ***	۰،۱	۳،۵۹	۰،۰۴۹
		میزان وقوع تامین فعالیت های انتخابی و تفریحی در فضای عمومی محلہ ***	۰،۱۵	۳،۷۶	۰،۰۷۷
	انعطاف پذیری و سازگاری فعالیت ها در فضای عمومی محلہ (۰،۵)	میزان سازگاری کالبد محلہ با فعالیت (تاثیر قدمت در فعالیت)	۰،۳	۳،۶۷	۰،۱۵۰
		میزان سازگاری کالبد و فعالیت با رفتار و نیازهای ساکنین محلہ ***	۰،۲۵	۳،۷۶	۰،۱۲۸
		میزان قابلیت انطباق فضاها و مکان های محلہ با تغییر شرایط	۰،۲۵	۴	۰،۱۳۷
	وجود مناسبات اجتماعی میان ساکنین و حس تعلق و وابستگی به فضاهای عمومی (۰،۴۱۶)	وجود فضاهای مطلوب جهت تجمع و حضور همسایگان برای فعالیت های اجتماعی، فرهنگی و ... ***	۰،۲	۲،۳۵	۰،۰۵۸
		میزان صمیمانه بودن تعاملات ساکنین با یکدیگر ***	۰،۲	۲،۴۱	۰،۰۶۰
		وجود همگونی و هم سطح بودن ساکنین محلہ ***	۰،۱	۴،۰۶	۰،۰۵۰
	هویت و قابلیت بازتاب محلہ در ذهن فرد در طول زمان (۰،۴۵۸)	میزان تمایل برای ادامه سکونت در محلہ و تغییر نکردن ساکنین محلہ در چند سال اخیر ***	۰،۱۵	۴،۲۲	۰،۰۷۹
		میزان تمایل به مشارکت در فعالیت های جمعی و تامین نیازها ***	۰،۲	۳،۱۴	۰،۰۷۸
		میزان خوانایی محیط با تصویر روشن ساکنان از ساختار محلات و قدرت جانمایی آنها در کل محیط ***	۰،۴	۳،۶۲	۰،۰۷۴
	میزان تمایز محلہ و وجود شاخص ها و نشانه های با ارزش محلہ ***	وجود تصویر ذهنی و تشخیص آدرس در محلہ برای افراد غیر ساکن در محلہ ***	۰،۳	۳،۹۰	۰،۰۸۰
		میزان تداعی خاطرات (حافظه تاریخی) فضاهای محلہ و قابلیت تدایم خاطرات ***	۰،۳	۳،۷۶	۰،۱۲۹
		میزان انطباق تغییرات محلہ ای متناسب با نیاز ساکنین و بدون ایجاد خطری برای	۰،۲	۴	۰،۱۱۰

معیار	زیر معیار	شاخص	ضریب	محلہ گلزار	محلہ ساغریسازان
امنیت (۰،۱۲۶)	هویت محلہ	میزان کنترل فضا توسط ساکنین (وجود کاربری هایی همچون سوپرمارکت در مراکز فعالیت و...)	۰،۲۵	۳،۸۰	۰،۲۷
		میزان احساس امنیت فضاهای عمومی محلہ در زمان های مختلف (بخصوص در شب)	۰،۲	۳،۴۴	۰،۰۸۱
	حیات اجتماعی و پویایی فعالیت متاثر از مولفه های زمانی (۰،۸۵۷)	میزان تفاوت روزمره گی های معمولی و زمان های خاص (حیات عادی و حیات واقعه ای)	۰،۳	۳،۰۶	۰،۵۰۲
وجود فضاهایی مختلط (سنی، جنسی و درآمدی) برای ایجاد ارتباط بین اقشار مختلف (۰،۱۴۳)		میزان تفاوت حال و هوای محلہ در زمان های مختلف روز (وجود زمان هایی خاص برای حضور در فضا)	۰،۳	۴،۰۶	۰،۴۶۷
		میزان رضایت از وجود فعالیتها و ساختمان های فعال در ساعات مختلف روز (پاساز، رستوران و...)	۰،۲	۳،۹۱	۰،۰۵۷
		میزان استقبال اقشار مختلف سنی از فضاهای عمومی محلہ	۰،۳	۳،۷	۰،۰۷۹
		میزان استقبال اقشار مختلف جنسی از فضاهای عمومی محلہ	۰،۳	۴،۸	۰،۰۸۴
		میزان استفاده از فضاهای محلہ توسط اقشار مختلف درآمدی	۰،۴	۲،۸۷	۰،۰۳۰

سؤالات	اهداف	فرضیات	چارچوب هنجاری زمانمند	نتایج
مولفه های زمانی موثر بر کارکرد فضاهای عمومی محلات شهری چه هستند؟	شناخت مولفه های زمانی موثر بر کارکرد فضاهای عمومی محلات شهری و بررسی میزان تاثیر آنها در این فضاها	بر اساس مطالعات انجام شده، ادبیات چپاتی و مشاهدات تجربی، علاوه بر مولفه های تاثیرگذار متعارف در فضا (مولفه های کالبدی، عملکردی، اجتماعی، ادراکی و...)، مولفه های زمانی (سال، فصل، ماه، روز و ساعت) نیز بر کارکرد فضاهای عمومی شهر و محلات شهری تاثیرگذار می باشند.		تاثیرگذاری مولفه های زمانی بر کارکرد فضاهای عمومی محلات شهری و لزوم توجه به این بعد از قضا، در کنار سایر مولفه های متعارف، در جهت ارتقای فضای عمومی
تفاوت مولفه های زمانی در محلہ های قدیم و جدید چگونه تجلی پیدا کرده و این مولفه ها بر دو محلہ مورد مطالعه ساغریسازان (یافت سنتی) و گلزار (یافت جدید) به چه صورت تاثیر می گذارند؟	تقویت و پویا نمودن حیات شهری در کالبد فضاهای عمومی محلات، با شناخت و ارزیابی کارکرد و فعالیت های فضای عمومی و با تاکید بر مولفه های زمانی در طول شبانه روز	بر اساس مشاهدات انجام شده فرض بر این است که تبلور مولفه های زمانی در محلہ های قدیم و جدید متفاوت از یکدیگر بوده و محلات گلزار و ساغریسازان، هر یک زمان های خاص خود را دارا می باشند که با دیگر محلات متفاوت است.		تاثیر متفاوت مولفه های زمانی در محلات یا قدمت متفاوت و وجود زمان های خاص برای هر محلہ که در ارتقای فضاهای آن تاثیرگذار
با ارزیابی کارکردهای فضای عمومی محلات شهری و با استفاده از مولفه های زمانی، چه راهکارهای برنامه ریزی را می توان در جهت پویا نمودن فضاهای عمومی محلات ارائه داد؟ این راهکارهای برنامه ریزی در محلات ساغریسازان و گلزار چه می باشند؟		با شناخت کارکردهای فضای عمومی و مولفه های زمانی در فضای عمومی محلات گلزار و ساغریسازان، می توان به راهکارهای برنامه ریزی برای پویا نمودن آنها در زمان های خاص هر محلہ دست یافت و این مسئله بر کیفیت فضاهای عمومی محلہ تاثیر گذار است.		ارائه راهکارهای برنامه ریزی برای ارتقای فضای عمومی محلات یا تاکید بر مفهوم زمان

شکل ۱۶. روند حرکت از سؤالات به نتایج پژوهش (یافته‌های پژوهش)

فرضیه اصلی مورد پذیرش این پژوهش این است که بر اساس مطالعات انجام شده، ادبیات جهانی و مشاهدات تجربی، علاوه بر مولفه‌های تاثیرگذار متعارف در فضا (مولفه‌های کالبدی، عملکردی، فرهنگی و اجتماعی، ارتباطی، بصری و ادراکی)، مولفه‌های زمانی (سال، فصل، ماه، روز و ساعت) نیز، بر کارکرد فضاهای عمومی شهر و محلات شهری تاثیرگذار هستند. به تبع این فرض، بر اساس مشاهدات انجام شده نشان داده شد که تبلور مولفه‌های زمانی در محلہ‌های قدیم و جدید متفاوت از یکدیگر بوده و محلات گلزار و ساغریسازان، هر یک زمان‌های خاص خود را دارا هستند که با دیگر محلات متفاوت است. در نتیجه با شناخت کارکردهای فضای عمومی و مولفه‌های زمانی در فضای عمومی محلات گلزار و ساغریسازان، می‌توان به راهکارهای برنامه‌ریزی برای پویا نمودن محلہ، بر اساس بستر زمانی خاص خود دست‌یافت و این مسئله بر کیفیت فضاهای عمومی محلہ تاثیرگذار است.

در ادامه یافته‌های تحلیلی پژوهش، به‌صورت تفصیلی در جداول SWOT، به تفکیک نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و همچنین با وزن‌دهی مشخص هر یک از آنها در دو محلہ گلزار و ساغریسازان، استخراج شدند و با تشکیل ماتریس تقابل عوامل درونی و بیرونی، راهبردهای پژوهش در راستای ارتقای فضای عمومی محلات گلزار و ساغریسازان و با تاکید بر مفهوم زمان در چهار دسته راهبردهای تهاجمی، محافظه‌کارانه، رقابتی و تدافعی برای هر یک از محلات به تفکیک به دست آمد. در گام بعد راهبردهای مشترک دو محلہ، به‌عنوان خروجی راهبردهای پژوهش، مبنای ارائه راهکار قرار گرفتند و به‌صورت مجزا این راهبردها

و راهکارهای برنامه‌ریزی هر یک از آنها (برای دو محله به صورت مجزا) وزن‌دهی شدند تا راهکارهای اولویت‌بندی شده هر یک از محلات به دست آید که در جدول ۳ قابل مشاهده است. اولویت‌بندی راهکارها، به عنوان ابزاری جهت کمک به اجرای بهینه برنامه‌ها و ارتقای فضای عمومی محلات هدف است؛ زیرا منابع و توان اجرایی با محدودیت‌هایی مواجه است و امکان تحقق کامل تمامی برنامه‌ها وجود ندارد و بهتر است که اولویت‌ها مشخص گردد تا بتوان آن را مبنایی برای طرح پیشنهادی محلات در نظر گرفت.

جدول ۳

راهبردها و راهکارهای برنامه‌ریزی زمانمند فضای عمومی محلات شهری (یافته‌های پژوهش)

رتبه اهمیت راهکار (۵-۱) / ضریب اهمیت راهکار	راهکارهای برنامه‌ریزی	ضریب اهمیت	راهبردهای برنامه‌ریزی
۰.۶۴۴ / ۴	توجه به زیر ساخت‌های نرم مانند اتفاقات، برنامه‌ها و فعالیت‌های زمان‌مند که در فضاهای محله خود تقویت‌گر هستند	۰.۱۶۱	استفاده از چرخه‌های زمانی (چرخه‌های طبیعی همچون سال، فصل، ماه، روز و طلوع و غروب خورشید و زمان‌های مکانیکی همچون ساعت) در فضاهای محله
۰.۸۰۵ / ۵	تدوین چشم انداز زمانی فعالیت و تهیه تقویم زمانی محلات (ماه‌ها و روزهای خاص محله، ساعات مختلف روز و...) با توجه به هم-پوشانی‌های زمانی فعالیت/فنا/فضا		
۰.۸۰۵ / ۵	شهرآرایی و حفظ مراسم آیینی و مذهبی همچون عاشورا، دهه فجر، ماه رمضان، عید نوروز، چهارشنبه سوری و... با ساخت مجسمه، برگزاری مراسم دوره‌ای		
۰.۴۸۳ / ۳	شناسایی و تقویت مراکز موجود فعالیتی در شب (استقرار حداقل یک کاربری فعال در شب برای ارتقای امنیت محله، با آلودگی صوتی کم)		
۰.۱۶۱ / ۱	مدیریت فعالیت‌های شبانه و تشویق گسترش آن در سایر مکان‌های مناسب شهر به غیر از خیابان‌های گل‌سار و مطهری		
۰.۱۶۱ / ۱	ایجاد کاربری‌های شبانه روزی فعال برای مردم چون کافه و رستوران و مراکز خرید شبانه در مکان‌هایی که پذیرای آن هستند (نیازمند مطالعات امکان‌سنجی)		
۰.۱۶۱ / ۱	توسعه یک سازوکار مناسب برای جذب سرمایه‌گذاری در بخش اقتصاد شبانه		
۰.۱۶۱ / ۱	تشویق ایجاد تنوع در فعالیت‌های اقتصادی شبانه و سرشب به نحوی که مختص گروه‌های خاص مردم نباشد		
۰.۱۶۱ / ۱	اجازه و تشویق فعالیت‌های بیشتر به مکان‌های فعال شبانه		
۰.۳۲۲ / ۲	بهبود حمل و نقل شهری شبانه		
۰.۵۵۲ / ۴	حضور برنامه‌ریزان، طراحان و مدیران شهری در فضاها به صورت دوره‌ای مثلا هفتگی برای ثبت و شناخت زمان‌مند رویدادها و یافتن مسایل از راه گفتگو	۰.۱۳۸	هماهنگ کردن سیاست‌های مدیریتی، برنامه‌ریزی و صدور مجوز فعالیت‌های برای انطباق فضاهای محله در ایام مناسبت‌ها و ایام خاص
۰.۴۱۴ / ۳	ارائه طرح‌های زمانی بلند مدت، میان مدت و کوتاه مدت خاص هر محله و متناسب با خصوصیات آن		
۰.۵۵۲ / ۴	توجه به رویکرد محله - مبنا و انطباق طرح‌های و پروژه‌های محله‌ای متناسب با تغییرات محیط محله در طول زمان (قدمت، استهلاک و...)		
۰.۵۵۲ / ۴	افزایش قابلیت پیش‌بینی رویدادها و تغییرات محیط برای ساکنان از طریق اعلام زمان وقوع رویدادهای جمعی از طریق نصب اعلامیه‌ها و نمادها در محله		
۰.۴۱۴ / ۳	تعریف چشم‌انداز محله با کمک ساکنان فعلی و آینده محل		
۰.۵۵۲ / ۴	پیش‌بینی تمهیداتی که ساکنان را در جریان روند تغییرات و توسعه محله قرار دهد و اطلاع‌رسانی و نظرخواهی از مردم درباره تغییرات و روند رشد و توسعه		
۰.۴۱۴ / ۳	ایجاد امکان مشارکت مردم در مدیریت عرصه عمومی محله و توجه به نظرات مردم درباره ویژگی‌های محله و زمان‌های مورد علاقه آنها برای حضور در فضا		
۰.۶۹ / ۵	تسهیلات لازم جهت برگزاری فعالیت‌هایی موقتی در عرصه همگانی که منجر آموختگی فضا و تجربه‌های خاص شود (برنامه‌های آموزشی، نمایش‌های خیابانی و...)		
۰.۵۵۲ / ۴	تمهید عرصه همگانی محله به گونه‌ای که امکان شکل‌گیری فعالیت‌های خودجوش را برای گروه‌های سنی مختلف بویژه کودکان فراهم کند (نقاشی دیواری و...)		
۰.۵۴ / ۵	تجهیز و تقویت عناصر کالبدی و کانون‌های فعالیتی مورد توقع ساکنان در محل که با زندگی روزمره مردم پیوند دارند (مرکز محل، محور محلی، مسجد، پارک و...)		
۰.۴۳۲ / ۴	پیش‌بینی ایجاد فضاهای باز و گشوده برای اجرای مراسم‌های بزرگ		
۰.۴۳۲ / ۴	تجهیز و ایجاد امکانات مناسب در فضاهای همگانی یا میلمان مناسب برای شکل‌گیری پاتوق‌های روزانه یا هفتگی مثل کافه‌ها یا فضای نشستن		
۰.۵۴ / ۵	تجهیز عرصه همگانی برای افزایش امکان و زمان حضور برای تجمع گروه‌های مختلف اجتماعی و افزایش تعاملات اجتماعی		
۰.۴۳۲ / ۴	تجهیز فضاهای همگانی محله برای شکل‌گیری فعالیت‌های خودجوش دوره‌ای و موقت (مراسم مذهبی و سنتی، بازارچه‌های دوره‌ای و فصلی و...)		
۰.۳۲۴ / ۳	تقویت زمینه مشارکت افراد در فعالیت‌های مختلف		
۰.۵۴ / ۵	حفظ و یا ایجاد محورهای سیاحتی و پیاده و رستوران‌ها و کافه‌های خیابانی به منظور گذران اوقات فراغت ساکنان محله		
۰.۳۲۴ / ۳	ایجاد فرصت‌های شکل‌گیری قرارگاه رفتاری و پیش‌بینی فضاهای مکث برای تماشا و درگیر شدن افراد با یکدیگر و با فضاها و اتفاقات محله		
۰.۳۲۴ / ۳	توجه به نقش مردم و فعالیت‌های زنده مردمی به عنوان مهمترین انگیزه حضور شخص در فضاهای محله		
۰.۲۱۶ / ۲	افزایش میزان تاثیر گذاری رفتارها و شدت تجربه با کاهش مقیاس فضاهای همگانی به سمت مقیاس انسانی متناسب با ادراک پیاده		
۰.۱۰۸ / ۱	ایجاد فضاهای خوب جدید که یک حوزه تجمع و تشکل جدید می‌سازد و می‌تواند عادت‌های جدیدمانند ناهار خوردن در بیرون را برای مردم شکل دهد		
۰.۳۲۴ / ۳	تقویت فضاهایی همچون کافه، رستوران، مکان‌های ورزشی و فضاهای بازی کودکان که بهانه‌ها و مقاصد خوبی برای حضور و تعاملات مردم هستند	۰.۰۵۴	دسترسی به امکانات رفاهی و راحتی زندگی
۰.۲۷ / ۵	ارتقای خدمات رسانی کانون‌های خدماتی و فعالیتی محله برای پاسخگویی به نیازهای روزمره		
۰.۱۶۲ / ۳	وضوح مسیر های حرکتی داخل محله و مسیریابی که محله را با اطراف پیوند می‌دهد		
۰.۲۷ / ۵	ارتقای فضای محله برای فعالیت‌های تفریحی و فراغتی و حفظ اتصال محله با فضاهای تفریحی و فراغت شهری		
۰.۲۱۶ / ۴	حفظ اتصال محله با کانون‌های شهری با تامین دسترسی مناسب به کانون‌های فعالیتی و تقویت شبکه حمل و نقل عمومی		

رتبه اهمیت راهکار (۵-۱) / ضریب اهمیت راهکار	گلسار	ساغریسازان	راهکارهای برنامه ریزی	راهبردهای برنامه ریزی	ضریب اهمیت
۰,۲۱۶ / ۴	۰,۱۶۲ / ۳	۰,۲۱۶ / ۴	آرام سازی حرکت سواره و پیاده و توجه به پیاده مداری و ایجاد شبکه پیوسته و منسجم پیاده و دوچرخه	افزایش احساس تعلق و این همانی فضاهای محله در گذر زمان و ایجاد امکان اتصال محیط گذشته و محیط جدید در ذهن فرد	۰,۰۹۹
۰,۲۲۷ / ۵	۰,۲۲۷ / ۵	۰,۲۲۷ / ۵	مجهز کردن مسیرهای دسترسی به مبلمان های شهری مردم گرا برای افزایش زمان حضور در فضا		
۰,۳۹۶ / ۴	۰,۳۹۶ / ۴	۰,۳۹۶ / ۴	افزایش ماندگاری مردم (زمان و دفعات حضور) در فضاهای محله در طول زمان		
۰,۲۹۷ / ۳	۰,۲۹۷ / ۳	۰,۲۹۷ / ۳	تجهیز فضاهای نیمه همگانی در همسایگی ها برای تقویت روابط همسایگی و شکل گیری خاطرات		
۰,۱۹۸ / ۲	۰,۱۹۸ / ۲	۰,۱۹۸ / ۲	دخیل نمودن ساکنان در حل مشکلات محله و ایجاد امکان مشارکت در فضا برای افزایش حس تعلق؛ همچون امکان اعمال سلیقه در خانه هایشان در روزی خاص		
۰,۳۹۶ / ۴	۰,۱۹۸ / ۲	۰,۳۹۶ / ۴	فراهم سازی ایجاد قلمرو شخصی یا گروهی در فضای همگانی توسط گروه های اجتماعی مختلف، به طور موقت یا دائمی (زمین فوتبال، برپایی تکیه عزاداری و...)		
۰,۴۹۵ / ۵	۰,۳۹۶ / ۴	۰,۴۹۵ / ۵	پررنگ کردن عناصر شاخص و خاطره انگیز محله و عناصر نشانه ای کلان در سطح شهر که امکان تشخیص موقعیت محله در شهر را افزایش دهد		
۰,۴۹۵ / ۵	۰,۲۹۷ / ۳	۰,۴۹۵ / ۵	پرهیز از ساخت و سازهایی که نشانه های خرد و کلان (عناصر کالبدی و طبیعی) را کم رنگ کرده و یا از بین ببرد		
۰,۴۹۵ / ۵	۰,۳۹۶ / ۴	۰,۴۹۵ / ۵	استفاده از فرم های خاص و عناصر طراحی ماندگار در فضاهای موجود و نام های با معنا برای فضاهای جدید برای ماندگاری بیشتر در ذهن		
۰,۴۹۵ / ۵	۰,۴۹۵ / ۵	۰,۴۹۵ / ۵	جاری کردن فعالیت های خاطره انگیز در فضای محله و انتقال آنها به نسل جدید، با به کار بردن عکس و بیلورد، پخش فیلم، موسیقی زنده، تئاتر خیابانی و...		
۰,۰۹۹ / ۱	۰,۰۹۹ / ۱	۰,۰۹۹ / ۱	استفاده از احساس های فضایی خاطره انگیز چون بوها و صداهای خاطره انگیز که شخص به خاطر می سپارد همچون پخش سرود ملی یک کشور در فضای محله	تقویت همخوانی عناصر و سیمای محله با سابقه تاریخی و شرایط اجتماعی نشان دهنده تفاوت زمانی	۰,۱۲۲
۰,۰۶۱ / ۵	۰,۰۶۱ / ۵	۰,۰۶۱ / ۵	حفظ و تقویت تمایز کالبدی و عملکردی عناصر فضایی محله بویژه به لحاظ الگوی ساختمان و جزئیات قابل رؤیت عرصه همگانی (تمایز فعالیت ها، کوچه و...)		
۰,۰۶۱ / ۵	۰,۳۶۶ / ۳	۰,۰۶۱ / ۵	حفظ و نمایش عناصر و ساختمان های با ارزش متعلق به دوره های مختلف شکل گیری محله برای درک و ارتقا سیر تحول تاریخی (ایجاد حس تداوم گذشته)		
۰,۰۶۱ / ۵	۰,۱۲۲ / ۱	۰,۰۶۱ / ۵	بازسازی و احیای بناهای تاریخی (حفظ جداره های با ارزش) و کارکرد مجدد آنها به عنوان کاربری فعال فضای عمومی با قابلیت استفاده توسط مردم		
۰,۰۶۱ / ۵	۰,۳۶۶ / ۳	۰,۰۶۱ / ۵	تدوین ضوابطی به منظور ایجاد هماهنگی در نمای ساختمان های جدید با ساختمان های قدیمی		
۰,۰۶۱ / ۵	۰,۴۸۸ / ۴	۰,۰۶۱ / ۵	تصویر سازی فضای تاریخی و قدیمی عرصه عمومی از طریق چاپ تصاویر قدیمی یا پخش های فیلم های قدیمی به صورت اکران خاص یا عام در فضای عمومی		
۰,۰۶۱ / ۵	۰,۴۸۸ / ۴	۰,۰۶۱ / ۵	توجه به تناسب کالبدی با فعالیت هایی که امروزه مردم بطور روزمره عادت به انجام آن دارند و با بستر موجود محله		
۰,۰۳۶۶ / ۳	۰,۴۸۸ / ۴	۰,۰۳۶۶ / ۳	تقویت عناصر دروازه ای و مرزها و حدودی که محله را به عنوان قلمروی ساکنین مشخص می کند		
۰,۰۶۱ / ۵	۰,۲۴۴ / ۲	۰,۰۶۱ / ۵	تبدیل به پیاده محور شدن بعضی گذرهایی که خاطره های جمعی افراد حاضر را در خود دارد (به شرطی که در ساختار شبکه اصلی شهر نقشی عمده نداشته باشد)		
۰,۰۶۲ / ۵	۰,۰۶۲ / ۵	۰,۰۶۲ / ۵	ایجاد تنوع فعالیتی در کانون های فعالیتی محله (محور خطی گلسار و مراکز محلات ساغریسازان) متناسب با مقیاس محله ای و توزیع مناسب، متناسب با نقش فضا		
۰,۰۴۹۶ / ۴	۰,۰۴۹۶ / ۴	۰,۰۴۹۶ / ۴	تناسب فعالیت ها از نظر نوع فعالیت و همجواری های آن با فرهنگ و سبک زندگی ساکنین و نیاز گروه های سنی		
۰,۱۱۴۲ / ۱	۰,۰۶۲ / ۵	۰,۱۱۴۲ / ۱	حفظ و گسترش فعالیت های دارای تنوع زمانی در ساعات مختلف شبانه روز در عرصه عمومی		
۰,۰۲۴۸ / ۲	۰,۰۴۹۶ / ۴	۰,۰۲۴۸ / ۲	پرهیز از تک عملکردی بودن و ایجاد فضاهای چندمنظوره برای استفاده در تمام ساعات (تشویق به مکانیابی اماکن تفریحی و فراغتی شبانه)		
۰,۰۴۹۶ / ۴	۰,۰۴۹۶ / ۴	۰,۰۴۹۶ / ۴	تهیه طرح راهبردی توسعه محلات برای کاستن ناسازگاری و تنش بین کاربری های مختلف		
۰,۰۶۲ / ۵	۰,۰۴۹۶ / ۴	۰,۰۶۲ / ۵	برگزاری رویدادهای زنده هنر همگانی در زمان های پویا و خاص فضای عمومی محله همچون تزیین، تئاتر خیابانی، نقاشی خیابانی، جشن و... برای حضور جمعی مردم		
۰,۰۴۹۶ / ۴	۰,۰۴۹۶ / ۴	۰,۰۴۹۶ / ۴	وجود انعطاف پذیری کالبدی و عملکردی عرصه همگانی به گونه ای که امکان تغییرات موقت برای فعالیت های خودجوش محله را فراهم کند		
۰,۰۶۶۵ / ۵	۰,۱۳۳ / ۱	۰,۰۶۶۵ / ۵	افزایش نورپردازی عرصه عمومی در شب؛ بخصوص در معابر فرعی		
۰,۰۵۲۲ / ۴	۰,۰۳۹۹ / ۳	۰,۰۵۲۲ / ۴	افزایش نظارت اجتماعی و امکان دید به عرصه همگانی از عرصه خصوصی توسط ساکنین و کسبه محل با حفظ و گسترش فعالیت های قهوه خانه، سوپر محله و...		
۰,۰۳۹۹ / ۳	۰,۰۳۹۹ / ۳	۰,۰۳۹۹ / ۳	ایجاد فعالیت هایی که حضور مردم را تقویت می کند و به همان نسبت وقوع جرم را کاهش می دهد چون ورزش های همگانی	ارتقای امنیت در فضاهای عمومی محله	۰,۱۳۳
۰,۰۲۶۶ / ۲	۰,۰۶۶۵ / ۵	۰,۰۲۶۶ / ۲	استقرار فعالیت های فعال در ساعات مختلف شبانه روز در کانون های فعالیتی محله به منظور جلوگیری از مرگ شبانه فضا		
۰,۰۶۶۵ / ۵	۰,۰۳۹۹ / ۳	۰,۰۶۶۵ / ۵	تأمین امنیت عرصه همگانی برای زنان، کودکان و سالمندان		
۰,۰۳۹۹ / ۳	۰,۰۲۶۶ / ۲	۰,۰۳۹۹ / ۳	افزایش ایمنی پیاده با اولویت دادن به حرکت پیاده		
۰,۰۶۶۵ / ۵	۰,۱۳۳ / ۱	۰,۰۶۶۵ / ۵	حذف و یا احیای بدنه های خالی و غیر فعال در فضاهای همگانی		
۰,۰۳۹۹ / ۳	۰,۱۳۳ / ۱	۰,۰۳۹۹ / ۳	وجود سیستم های مدیریتی امنیت فضا (در یافت های مسئله دار) برای کنترل و نظارت از طریق پرسنل و نگهبانان		
۰,۰۳۱۵ / ۵	۰,۰۳۱۵ / ۵	۰,۰۳۱۵ / ۵	تجهیز فضاهای محله به واسطه نیازهای روزمره و پیش بینی فعالیت های متناسب با شرایط مخاطبین همچون شرایط سنی، بدنی، به ویژه کودکان و سالمندان		
۰,۰۱۹۹ / ۳	۰,۱۲۶ / ۲	۰,۰۱۹۹ / ۳	ثبت الگوهای رفتار اجتماعی اقشار ساکن در محله به دلیل وجود ویژگی های رفتاری خاص در هر محله		
۰,۰۱۹۹ / ۳	۰,۱۲۶ / ۲	۰,۰۱۹۹ / ۳	ثبت تصویر ذهنی - زمانی ساکنین از فضاها به صورت نقشه زمانی پیوند دهنده زمان و فضا در جهت ارتقای هویت محله		
۰,۰۲۵۲ / ۴	۰,۰۲۵۲ / ۴	۰,۰۲۵۲ / ۴	تقویت زمینه های افزایش دهنده تعلقات اجتماعی و عناصر کالبدی و عملکردی خاصی که با دوره های خاصی از زندگی فرد پیوند بخورد (پارک قرار ملاقات و...)		
۰,۰۲۵۲ / ۴	۰,۰۲۵۲ / ۴	۰,۰۲۵۲ / ۴	پیش بینی تمهیداتی برای افزایش امکان حضور همه اقشار اجتماعی (زنان، کودکان، سالمندان و...) در فضا و عدم قشر بندی استفاده کنندگان		
۰,۰۱۹۹ / ۳	۰,۰۱۹۹ / ۳	۰,۰۱۹۹ / ۳	ایجاد احساس هم سخنی سنی، جنسی، کاری و... در فضا (همچون فضای بازی کودکان و...)		
۰,۰۳۱۵ / ۵	۰,۰۲۵۲ / ۴	۰,۰۳۱۵ / ۵	به کار بردن مشترکات ذهنی گروهی مردم و عناصر خاطره انگیز کودکی (مثلا چیزی که فقط در دوره کودکی رده سنی خاصی وجود داشته مثلا گرامافون در قهوه خانه)		

نتیجه گیری

راحل منطقی در برنامه ریزی موفق فضاهای عمومی شهر، همگرایی راهبردهایی است که به سه عنصر مرتبط زیر دلالت دارند: ۱- مردم (شناخت ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، شیوه زندگی، نیازها، امکانات و...) ۲- زمان (توجه به زمان‌های خاص مثل زمان شب، پایان هفته، تعطیلات و زمان‌هایی که اتفاقات خاصی در شهر رخ می‌دهد) ۳- خلاقیت (استفاده از تمام ظرفیت‌ها اعم از قدیمی و جدید به منظور طراحی یک مکان اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی پایدار)؛ بنابراین عنصر زمان از عناصر مهم در برنامه ریزی و طراحی شهری است که با دو عنصر مردم و خلاقیت ارتباط متقابل دارد. بر اساس مطالعات انجام شده در این پژوهش، مشخص گردید که علاوه بر مولفه‌های تأثیرگذار متعارف در فضا (مولفه‌های کالبدی، عملکردی، فرهنگی و اجتماعی، ارتباطی، بصری و ادراکی)، مولفه‌های زمانی (سال، فصل، ماه، روز و ساعت) نیز، بر کارکرد فضاهای عمومی شهر و محلات شهری تأثیرگذار هستند و لازم است در کنار سایر مولفه‌های متعارف در فضای عمومی شهر و محلات شهری، مورد توجه قرار گیرند. این مولفه‌های زمانی، دارای نمود عینی و ذهنی، در فضاهای عمومی شهر و کارکردهای آن هستند.

در این پژوهش همان‌گونه که در مطالعات کوبن لینچ نیز اشاره شده است، کارایی عملیاتی و مطلوبیت درونی یک مجموعه به تصور مناسب نسبت به گذشت زمان بستگی دارد. شناخت واقعی از شرایط حال، ارتباط و پیوستگی خوب با گذشته و آینده و درک کامل تغییرات به صورتی که بتوان به خوبی آن را هدایت کرد و از آن لذت برد، همان‌گونه که در محلات گلزار و ساغریسازان بررسی شد، دارای اهمیت است. به اعتقاد حبیبی در شهر پویا و سرزنده، "شهر - مکان" به "شهر - زمان" و شهری با هویت، به مثابه مکانی مملو از خاطره‌های دیروز، آمیخته شده با خاطره‌های امروز و مهیا شده برای شکل‌بخشی به خاطره‌های فردای شهروندان تبدیل می‌شود و شهر - زمان با شناخت درست مولفه‌های زمانی خاص هر محله محقق می‌گردد. نمود مولفه‌های زمانی در هر فضا، خاص همان فضا و متفاوت با دیگر مکان‌ها است. به اعتقاد جکسون و کرمونا، استفاده مطلوب از چرخه‌های زمانی بسیار حائز اهمیت است و این پژوهش با تکیه بر چرخه‌های زمانی طبیعی سال و ماه و فصل و روز و ساعت انجام شده است. کرمونا در اعتقاد با وابستگی زمان و فضا می‌گوید: ۱- فعالیت‌ها در زمان و فضا جاری هستند و محیط در زمان‌های مختلف به شیوه‌های متفاوتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنابراین لازم است برنامه‌ریزان و طراحان شهری چرخه‌های زمانی را درک کرده و از مدیریت زمانی فعالیت‌ها در فضا آگاهی یابند. دلیل انتخاب دو محله نوساز و سنتی در این پژوهش نیز تفاوت زمانی دو محله و نشان‌دادن تأثیر مدیریت چارچوب زمانی تغییرات بر نمود آن در گذر زمان و برنامه‌ریزی‌های آتی است. بازه تفاوت این نمود در محلات سنتی و جدید که بستر زمانی متفاوتی دارند، بیشترین حد خود را دارا است. ۲- محیط‌ها در طول زمان شدیداً دچار تغییر می‌شوند و ضروری است که برنامه‌ریزان و طراحان شهری از تغییرات محیط و چگونگی این تغییرات آگاه باشند که چه چیزهایی در طول زمان تغییر کرده و چه چیزهایی می‌بایست به شکل اولیه باقی بمانند. نمود این مدیریت تغییرات در محلات سنتی و جدید که بستر زمانی متفاوتی دارند، بیشترین حد خود را دارا است و باید محیط را برای تغییرات ناگزیر ناشی از گذشت زمان بر اساس بستر زمانی آنها طراحی و مدیریت نمود. شناسایی نمود تبلور زمان در فضا، از اهمیت برخوردار است؛ زیرا در صورت شناخت صحیح، می‌توان فضای عمومی در شهرها و محلات شهری را ارتقا بخشید. با شناخت کارکردهای فضای عمومی و مولفه‌های زمانی در فضای عمومی، می‌توان به راهکارهای برنامه‌ریزی برای پویا نمودن محله، بر اساس بستر زمانی خاص خود دست‌یافت و این مسئله بر کیفیت فضاهای عمومی محله تأثیرگذار است.

درصد قابل توجهی از راهکارهای استخراج شده در این پژوهش، قابلیت تعمیم و استفاده در محلات دیگر را دارد؛ اما لازم است اولویت‌بندی این راهکارها متناسب با بستر موجود محله فوق باشد. همان‌گونه که مشاهده شد، محلات گلزار و ساغریسازان نیز، دارای راهکارهای اولویت‌بندی شده متفاوتی هستند. شاخص‌های استخراج شده در این پژوهش نیز، در صورت بومی‌سازی و متناسب‌سازی با موضوع‌های خاص، می‌توانند در ارزیابی فضای عمومی آن موضع، مورد استفاده قرار گیرند. توجه به مؤلفه سال، در توجه به بحث قدمت در فضا نشان داده می‌شود و لازم است، عناصر نشان‌دهنده قدمت محلات، تقویت گردد. زمان‌های خاص پویایی و فعالیت در محله، از مولفه‌های زمانی با اهمیت و تأثیرگذار هستند که نیاز است در هر محله تهیه شده و در کنار هم نقشه زمانی شهر، فراهم آید. با توجه به اینکه کشور ما دارای زمان‌های خاص بسیاری (همچون محرم، نوروز، یلدا و...) است که مورد استقبال مردم است، ضروری است برای نمود هر چه بیشتر مؤلفه‌ها در فضاهای شهر و محلات تلاش نمود و از این پتانسیل موجود، نهایت استفاده را برد. با توجه به اهمیت ویژگی‌های زمان‌مند فضاهای عمومی شهر و توجه کمی که نسبت به این مؤلفه

می‌گردد، این پژوهش در اینجا بسته نمی‌ماند و لزوم ادامه مطالعات وجود دارد. یافته‌های پژوهش، می‌توانند زیر بنایی برای مطالعات آینده باشند.

منابع

- استوار، نیما؛ بهزادفر، مصطفی؛ زمانی، بهادر؛ و قلعه نویی، محمود. (۱۳۹۴). آمیخته‌پژوهی مولفه‌های مؤثر بر ادراک حس زمان در مکان شهری (مطالعه موردی: میدان نقش جهان اصفهان). *مطالعات شهری*، ۴ (۱۶)، ۳۹-۵۳.
- اسفنجاری کناری، عیسی؛ و علیخانی دهقی، آذر. (۱۳۹۹). بازشناسی و بازخوانی صحنه، فضای فراموش شده شهری، در شهر تاریخی اصفهان. *معماری اقلیم گرم و خشک*، ۸ (۱۲)، ۱-۲۲. DOI: [10.29252/AHDC.2021.15089.1429](https://doi.org/10.29252/AHDC.2021.15089.1429)
- پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۸۱). کیفیت فضا. *آبادی*، ۱۲ (۳۷).
- پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۸۱). طراحی شهری: کیفیت محیط شهری، مطالبه معوقه شهروندان. *مدیریت شهری*، ۹ (۳)، ۶-۱۵.
- پندار، هادی. (۱۳۹۶). پویاشناسی روایت‌محور محیط مسکونی تبیین جایگاه زمان در فرآیند تحول روایت ساکنین. *معماری و شهرسازی ایران*، ۱۳، ۱۴۷-۱۶۳. DOI: [10.30475/isau.2018.62054](https://doi.org/10.30475/isau.2018.62054)
- جبل عاملیان، نیلوفر و قلعه نویی، محمود. (۱۳۹۴). کاربرد ریتم‌های شهری در فرایند طراحی فضاهای شهر. *نمونه موردی محله جلفا اصفهان*. *صفه*، ۲۵ (۴)، ۶۷-۹۰.
- جیکوبز، جین. (۱۳۸۶). مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی. ترجمه دکتر حمیدرضا پارسی و آرزو افلاطونی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- حیبی، سیدمحسن. (۱۳۸۰). فضای شهری: برخوردی نظریه‌ای. *صفه*، ۱۱ (۳۳)، ۴-۱۳.
- حیدری، علی اکبر؛ مطلبی، قاسم؛ و شهروز، بهاره. (۱۳۹۸). نقش زمان در شکل‌گیری سطوح مختلف معانی مکان. *معماری و شهرسازی آرمان شهر*، ۱۲ (۲۷)، ۶۵-۷۵. DOI: [10.22034/AAUD.2019.92449](https://doi.org/10.22034/AAUD.2019.92449)
- سعیدی رضوانی، نوید و سینی‌چی، پیروز. (۱۳۸۵). راهبردهایی برای تحقق مفهوم شهر ۲۴ ساعته. *اولین همایش بین‌المللی شهر برتر*، طرح برتر، همدان.
- سوری، الهام؛ رزاقی اصل، سینا؛ و فیضی، محسن. (۱۳۹۲). مفهوم حس زمان و کاربرد آن در طراحی شهری. *هویت شهر*، ۷ (۱۳)، ۷۳-۸۲.
- عاشوری، متین. (۱۳۹۱). ارزیابی فضای عمومی محلات شهری با تاکید بر مفهوم زمان و ارائه راهکارهای برنامه‌ریزی. *نمونه موردی: محلات گل‌سار و ساغری‌سازان در شهر رشت*. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران.
- عزیزی، محمدمهدی و آراسته، مجتبی. (۱۳۸۹). ارزیابی موفقیت طرح‌های تجمیع در بافت تاریخی شهر یزد نمونه موردی مجموعه‌های مسکونی نفت و خاتم. *مطالعات و پژوهش‌های شهری منطقه‌ای*، ۲ (۵)، ۱-۲۸.
- قاضی پور، سیامک. (۱۳۹۷). تحلیل مکان‌مندی و زمان‌مندی الگوهای اجتماعی فعالیت روزمره زنان در محله سنگلج تهران. *مطالعات شهری*، ۸ (۲۹)، ۸۵-۹۸. DOI: [10.34785/j011.2019.250](https://doi.org/10.34785/j011.2019.250)
- قلعه نویی، محمود، و جبل عاملیان، نیلوفر. (۱۳۹۷). شناسایی مولفه‌های زمانی مؤثر در طراحی شهری حضورپذیر. *صفه*، ۲۸ (۸۳)، ۵۹-۷۸.
- گل، یان. (۱۳۸۷). زندگی در فضای میان ساختمان‌ها. ترجمه شیما شصتی، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- گلکار، کوروش. (۱۳۸۰). مولفه‌های سازنده کیفیت طراحی شهری. *صفه*، ۱۱ (۳۲)، ۳۸-۶۵.
- لطفی، افسانه و زمانی، بهادر. (۱۳۹۳). نقش مولفه‌های منظر حسی در کیفیت محورهای مجهز محلی. *مطالعات شهری*، ۴ (۱۳)، ۴۳-۵۶.
- لنگ، جان. (۱۳۸۳). آفرینش نظریه معماری: نقش علوم رفتاری در طراحی محیط. ترجمه علیرضا عینی فرد، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- لینچ، کوین. (۱۳۷۴). *سیمای شهر*. ترجمه دکتر منوچهر مزینی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- مدنی پور، علی. (۱۳۸۷). *فضاهای عمومی و خصوصی شهر*. ترجمه فرشاد نوریان، تهران: انتشارات شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری.
- صیوحی، عفت. مسعود، محمد. و مرادی چادگانی، داریوش. (۱۳۹۸). تلاطم مکان در گذر زمان در تعامل با انسان. *صفه*، ۲۹ (۸۵)، ۹۵-۱۱۶. DOI: [10.29252/soffeh.29.2.95](https://doi.org/10.29252/soffeh.29.2.95)

مطهر، رضا. جلیلی صدراباد، سمانه. و علیزاده، رضا. (۱۴۰۰). مقایسه تطبیقی محله‌های نوساز و قدیمی مبتنی بر هویت (اسلامی- ایرانی) در شهرسازی (نمونه مطالعاتی: حکیمیه و نارمک شهر تهران). پژوهش‌های معماری اسلامی، ۹ (۳۲)، ۸۱-۱۱۴.

DOI:10.52547/jria.9.3.6

References

- Ashoori, M. (2013). An Assessment of Public Space in Urban Neighborhoods With Emphasis on The Concept of Time and Providing Urban Planning Strategies. Case Study: Golsar and Saghrisazan neighborhoods in Rasht city. Master's thesis, College of Fine Arts, University of Tehran, Tehran. (in Persian)
- Azizi, M. M., and Arasteh, M. (2010). Evaluating the Success of Consolidation Projects in the Historical Context of Yazd, a Case Study of Naft and Khatam Residential Complexes. *Regional urban studies and researches*, 2(5), 1-28. (in Persian)
- Caramellino, G. (2022). You and Your Neighborhood: Neighborhood, Community, and Democracy as New Paradigms in Wartime American Architecture. *Urban Planning*, 7. 369-384. DOI: [10.17645/up.v7i1.4828](https://doi.org/10.17645/up.v7i1.4828)
- Carmona, M. (2006). Public Places Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design. Oxford: Architectural Press.
- Esfanjary, E., & Alikhani, A. (2020). Recognition of Saheh As Forgotten Space of Esfahan Historic City. *Architecture in Hot and Dry Climate*, 8(12), 1-22. (in Persian) DOI: [10.29252/AHDC.2021.15089.1429](https://doi.org/10.29252/AHDC.2021.15089.1429)
- Cowan, R. (2005). the Dictionary of Urbanism. Wiltshire: Streetwise Press.
- Ghazipour, S. (2019). Analyzing the spatiality and temporality of social patterns of women's everyday activities in Sang-e-Ladge neighborhood, Tehran. *Urban Studies*, 8(29), 85-98. (in Persian) DOI: [10.34785/J011.2019.250](https://doi.org/10.34785/J011.2019.250)
- Ghalenoe, M., & Jabalamelian, N. (2018). Understanding Temporal Factors in an Attendable Urban Design. *Soffeh*, 28(4), 59-78. (in Persian)
- Girot, C. (2006). Vision in Motion: Representing Landscape in Time In: C. Waldheim (eds.). The Landscape Urbanism Reader, Princeton Architectural Press, 87-105.
- Gol, Yan (2008). Life Between Buildings: Using Public Space. Translated by Shima Shasti, Tehran: Jahad University Press. (in Persian)
- Golkar, Korosh. (2001). Components of Urban Design Quality. *Soffeh*, 11(32), 38-65. (in Persian)
- Habibi, Seyyed Mohsen. (2001). Urban Space: A Theoretical Approach, *Soffeh*, No. 33, 11(33), 13-4. (in Persian)
- Heydari, A. A., Motalebi, Q., and Shahrouz, B. (2019). The Role of Time in the Formation of Different Levels of Meanings Regarding the Concept of Place. *Armanshahr Architecture and Urban Development*, 12(27), 67-75. DOI: [10.22034/AAUD.2019.92449](https://doi.org/10.22034/AAUD.2019.92449) (in Persian)
- Jabalamelian, N., & Ghalenoe, M. (2016). Application of Urban Rhythms in Urban Design Process The Case of Jolfa Quarters, Isfahan. *Soffeh*, 25(4), 67-90. (in Persian)
- Jackson, J. B. (1994). A sense of place, a sense of time. New Haven: Yale University Press.
- Jacobs, J. (2007). The Death and Life of Great American Cities. Translated by Hamidreza Parsi and Arezoo Aflatooni. Tehran: Tehran University Press. (in Persian)
- Kreitzman, L. (1999). The 24 hour society, London: Profile Books.
- Lang, J. (2004). Creating Architectural Theory: The Role of the Behavioral Sciences in Environmental Design. Translated by Alireza Einifard, Tehran: Tehran University Press. (in Persian)
- lotfi, A., & Zamani, B. (2015). The effect of Sensescape criteria in quality of Equipped Community Spine (Case study: Isfahan, Aligholiagha spine). *Urban Studies*, 4(13), 43-56. (in Persian)
- Lynch, K. (1972). what time is this place?. Cambridge: MIT Press.
- Lynch, K. (1995). The Image of the City. Translated by Manouchehr Mozayeni, Tehran: Tehran University Press. (in Persian)
- Madanipour, A. (2008). Public and Private Spaces of the City. Translated by Farshad Noorian, Tehran: Urban Planning and Processing Company Publications. (in Persian)
- Madanipour, A. (2007). Designing the city of reason. Oxon: Routledge.
- Motahar, R., Jalilisadrabad, S., & Alizadeh, R. (2021). Comparative comparison of new and old neighborhoods according to identity in the desired Islamic city (Case Study: Hakimieh and Narmak in Tehran. *JRIA*, 9(3), 81-114. DOI: [10.52547/jria.9.3.6](https://doi.org/10.52547/jria.9.3.6) (in Persian)

- Ostovar, N., Behzadfar, .M., Zamani, B., & ghalenoi, M. (2015), Mixed Method Research of Effective Factors on Temporality in Urban Place/ Naghsh e Jahan Sqr. Isfahan, Motaleate Shahri, 4(16), 39-53. (in Persian)
- Pakzad, J. (2002). Quality of Space. Abadi, 12(37).. (in Persian)
- Pakzad, J. (2002). Urban Design: the Quality of Urban Environment, Outstanding Demand of Citizens. Urban Management, 9(3), 6-15. (in Persian)
- Pendar, H. (2017). Narrative-driven Dynamics of Residential Environment; Determination of Time in the Process of Change of Residents' Narration. *Iranian Architecture & Urbanism (JIAU)*, 8(1), 147-163. doi: [10.30475/isau.2018.62054](https://doi.org/10.30475/isau.2018.62054) (in Persian)
- Pouzoukidou, G., & Angelidou, M. (2022). Urban Planning in the 15-Minute City: Revisited under Sustainable and Smart City Developments until 2030. *Smart Cities*. 5. 1356-1375. DOI: [10.3390/smartcities5040069](https://doi.org/10.3390/smartcities5040069)
- Rossi, A. (1966). the Architecture of the city. the MIT Press.
- Ruan, Y., Wang, D., & Dianjiang, Li. (2023). Influence of Neighborhood-Based Identity and Social Participation on the Social Integration of the Drifting Elderly. *Health & Social Care in the Community*. 2023. 1-11. DOI: [10.1155/2023/2101202](https://doi.org/10.1155/2023/2101202).
- Sabooi, E., Massoud, M., & Moradi Chadgani, D. (2019). The Continuity of Place through Time in Human Interactions. *Soffeh*, 29(2), 95-116. (in Persian) DOI: [10.29252/soffeh.29.2.95](https://doi.org/10.29252/soffeh.29.2.95)
- Saeedi Rezvani, N., & SiniChi, P. (2006). Strategies to realize the 24-hour city concept. The first international conference of Best City, Best Project, Hamadan. (in Persian)
- Saghatoleslami, A. (2021). A Comparative Study on the Concept and Design Principles of Iranian Mahalleh and Western Neighborhood. *City Identity*. 7. 33-45.
- Singhal, M. (2022). Neighborhood Planning and walkability: Impact of population density, Accessibility, and connectivity of the walkability of neighborhoods- A case Study of Amritsar, India. *Journal of Architectural and Planning Research*. 37. 41.
- Sobhaninia, S., Amirzadeh, M., Lauria, M. m., & Sharifi, A. (2023). The relationship between place identity and community resilience: Evidence from local communities in Isfahan, Iran. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 90. 103675. DOI: [10.1016/j.ijdr.2023.103675](https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2023.103675)
- Souri, E., Razaghi Asl, S., and Feizi, M. (2013). The Concept of Sense of Time and its Application in Urban Design. *City Identity*, 7(13), 73-82. (in Persian)
- Xing, D., Yu, H., & Zhang, C. (2022). A Study on the Factors Influencing the Participation of Residents in the Renovation of Old Neighborhoods from the Perspective of Social Capital Theory: A Case Study of Huainan's Dongyuan East Village Neighborhood. *BCP Business & Management*. 33. 128-138. DOI: [10.54691/bcpbm.v33i.2727](https://doi.org/10.54691/bcpbm.v33i.2727)